

A MAGYARSÁGISMERET ALAPFOGALMAI

**THE HUNGARIANS
LES HONGROIS
DAS WESEN DES UNGARTUMS
LA ESENCIA DEL PUEBLO HÚNGARO**

ÍRTA / BY / PAR / VON / POR EL:

Prof. Dr. KIBÉDI VARGA, Sándor

Mikes International

**Hága, Hollandia / The Hague, Holland / La Haye, la Hollande
Den Haag, Niederlande / La Haya, Holanda**

2003.

Kiadó

'Stichting MIKES INTERNATIONAL' alapítvány, Hága, Hollandia.

Számlaszám: Postbank rek.nr. 7528240

Cégbejegyzés: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Terjesztés

A könyv a következő Internet-címről tölthető le: **http://www.federatio.org/mikes_bibl.html**

Aki az email-levelezési listánkon kíván szerepelni, kérjük küldjön egy emailt a következő címre:

mikes_int@federatio.org

A kiadó nem rendelkezik anyagi forrásokkal. Többek áldozatos munkájából és adományaiból tartja fenn magát. Adományokat szívesen fogadunk.

Cím

A szerkesztőség, illetve a kiadó elérhető a következő címeken:

Email: mikes_int@federatio.org

Levelezési cím: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Hollandia

Publisher

Foundation 'Stichting MIKES INTERNATIONAL', established in The Hague, Holland.

Account: Postbank rek.nr. 7528240

Registered: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Distribution

The book can be downloaded from the following Internet-address: **http://www.federatio.org/mikes_bibl.html**

If you wish to subscribe to the email mailing list, please send an email to the following address:

mikes_int@federatio.org

The publisher has no financial sources. It is supported by many in the form of voluntary work and gifts. We kindly appreciate your gifts.

Address

The Editors and the Publisher can be contacted at the following addresses:

Email: mikes_int@federatio.org

Postal address: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

ISSN 1570-0070

ISBN 90-8501-001-2

NUR 764

© Mikes International, 2001-2003, All Rights Reserved

A KIADÓ ELŐSZAVA

Kibédi Varga Sándor (teljes nevén: Ióffy Kibédi és Makfalvi Varga Sándor) Szentgericén született, Erdélyben 1902-ben, elhunyt 1986-ban Münchenben. A kolozsvári Református Kollégiumban tanult majd Szegeden Málnási Bartók György tanítványaként 'sub auspiciis gubernatoris' lett a filozófia doktora. A szegedi és a budapesti egyetem magántanára, az utóbbi egyetem rendkívüli tanára majd 1951-től müncheni egyetemi tanár volt. Müncheni előadásait hallgatói rendkívüli nagy száma miatt az egyetem nagy aulájában tartotta. A *Kolozsvári Filozófiai Iskola*, a XIX. század vége és a XX. század első fele önálló magyar bölcseleti mozgalmának egyik nagyjelentőségű tagja volt, nemzetközi kisugárzással. Ismert Kant-szakértő. Filozófiai munkássága elsősorban az ismeretelmélet és az értékelmélet területén folyt le. Meggyőződése, hogy a végső igazságok túl vannak a tudományos filozófia határain és csak a hit által megragadható keresztyén igazságokban találhatók meg. *'Einführung in die Erkenntnislehre, Die Grundrichtungen und die Grenzen der Erkenntnis der Wahrheit'* (München-Basel, 1953) című könyvét koreai nyelvre is lefordították. Mint a Johannitarend Magyar Tagozatának a kommandátora e tagozatot a háború után Nyugaton újra felépítette.

'A magyarságismeret alapfogalmai' című - 1943-ban írt - füzetében a magyar szellemi alkat néhány jellegzetességét filozófiai távlatból vizsgálja.

Hága (Hollandia), 2003. szeptember 10.

MIKES INTERNATIONAL

PUBLISHER'S PREFACE

Alexander Varga von Kibéd (full name: Primipilus Alexander Varga de Kibéd and Makfalva) was born in Szentgerice, Transylvania (Hungary) in 1902 and died in Munich (Germany) in 1986. He belonged to the *'Kolozsvár School of Philosophy'* (Klausenburg/Cluj) that arose around Károly Böhm (1846-1911), the renowned professor of philosophy in Kolozsvár, who created with his six-volume *'Man and His World'* a new, independent way of philosophy of Hungarian origin, of growing in importance today. Professor Varga von Kibéd was doctor of philosophy 'sub auspiciis gubernatoris' at the University of Szeged, then professor of philosophy at the University of Budapest and from 1951 at the University of Munich, where hundreds of students attended his lectures. He was a well known Kant-specialist and epistemologist. His book *'Einführung in die Erkenntnislehre, Die Grundrichtungen und die Grenzen der Erkenntnis der Wahrheit'* (Munich-Basel 1953) was translated even into Korean. He was commander of the Hungarian Commandery of the Order of St. John.

In this booklet – entitled *'The Hungarians'* and written in 1943 - he examines some characteristic features of the Hungarian spiritual attitude from a philosophical perspective.

The Hague (Holland), September 10, 2003

MIKES INTERNATIONAL

PRÉFACE DE L'ÉDITEUR

Alexandre Varga de Kibéd et Makfalva est né à Szentgerice (Transylvanie, Hongrie) en 1902 et mort à Munich (Allemagne) en 1986. Il appartient à l'École philosophique de Kolozsvár (Klausenburg/Cluj), établie autour de l'œuvre de Károly Böhm (1846-1911). Il obtient le titre de docteur en philosophie en 1927 à Szeged 'sub auspiciis gubernatoris' et il enseigne ensuite à Budapest et à Munich jusqu'au 1982. Ses cours furent suivis par un très grand nombre d'étudiants. Professeur Varga de Kibéd est spécialiste réputé de Kant et de l'épistémologie. Il était commandeur de la Commanderie Hongroise de l'Ordre de Saint Jean.

Dans cette brochure, l'auteur cherche à démontrer la spécificité des traditions spirituelles hongroises.

La Haye (la Hollande), le 10 septembre 2003.

MIKES INTERNATIONAL

VORWORT VOM VERLEGER

Alexander Varga von Kibéd (vollständiger Name: Primipilus Alexander Varga de Kibéd und Makfalva) wurde in 1902 in Szentgerice, Siebenbürgen (Ungarn) geboren und starb in 1986 in München. Er gehörte zur '*Klausenburger Schule*' (Kolozsvár/Cluj), welche um die Person und das Œuvre von Károly Böhm (1846-1911) gegründet wurde. Böhm war ein berühmter Philosophieprofessor in Kolozsvár, der mit seinem sechsbändigen Werk '*Der Mann und seine Welt*' eine neue ungarische Philosophie gründete, welche gegenwärtig an Interesse gewinnt. Professor Varga von Kibéd war Doktor der Philosophie 'sub auspiciis gubernatoris' an der Universität von Szeged, später Professor der Philosophie an der Universität von Budapest und lehrte ab 1951 an der Universität von München, wo viele hundert Studenten seine Vorlesungen besucht haben. Sein Buch '*Einführung in die Erkenntnislehre, Die Grundrichtungen und die Grenzen der Erkenntnis der Wahrheit*' (München–Basel, 1953) wurde ins Koreanische übersetzt. Er war Regierender Kommendator der Ungarischen Genossenschaft des Johanniterordens.

In seinem Büchlein '*Das Wesen des Ungartums*' aus 1943 untersucht er aus philosophischer Sicht die charakteristischen Eigenschaften des ungarischen Geistes.

Den Haag (Niederlande), 10 September, 2003

MIKES INTERNATIONAL

PREFACIO DEL EDITOR

Sándor Varga de Kibéd (nombre completo: Primipilus Alexander Varga de Kibéd y Makfalva) nació en Szentgerice, Transilvania (Hungría) en 1902 y falleció en Munich (Alemania) en 1986. Perteneció a la *Escuela de Filosofía de Kolozsvár* (Klausenburg/Cluj) que surgió alrededor de Károly Böhm, el ilustre profesor de filosofía en Kolozsvár, quien creó, con su voluminosa obra *El hombre y su mundo*, un modo independiente de filosofía de origen húngaro, de creciente importancia en nuestros días. El profesor Varga de Kibéd obtuvo un doctorado en filosofía 'sub auspiciis gubernatoris' de la Universidad de Szeged. Fue profesor en las universidades de Szeged y Budapest y, a partir de 1951, catedrático de la Universidad de Munich. Centenares de estudiantes asistieron a sus ponencias. Fue un conocido especialista en Kant y epistemologista. Su libro *Einführung in die Erkenntnislehre, Die Grundrichtungen und die Grenzen der Erkenntnis der Wahrheit* (Munich-Basel 1953) fue traducido hasta al coreano. Fue comandante de la división húngara de la Orden de San Juan.

En este libro - titulado *La esencia del pueblo húngaro* y escrito en 1943 - examina, desde una perspectiva filosófica, algunas características de la actitud espiritual húngara.

La Haya (Holanda), 10 de septiembre de 2003

MIKES INTERNATIONAL

TARTALOMJEGYZÉK

TABLE OF CONTENTS

TABLE DES MATIÈRES

INHALTSVERZEICHNIS

TABLA DE MATERIAS

<i>A Kiadó előszava</i>	<i>III</i>
<i>Publisher's preface</i>	<i>III</i>
<i>Préface de l'Éditeur</i>	<i>IV</i>
<i>Vorwort vom Verleger</i>	<i>IV</i>
<i>Prefacio del Editor</i>	<i>V</i>
A MAGYARSÁGISMERET ALAPFOGALMAI	1
I. Ismerd meg tenmagadat!	2
II. Az eredet problémája	3
1. A faji kérdés	3
2. Tanulságok a magyar népzeneből	3
3. A nyelvészet megállapításai	3
4. Történelmi egyeztetés	4
III. A magyarság és a nyugati kultúra	4
1. A magyarság Róma és Bizánc között	4
2. A magyarság és a reformáció	5
THE HUNGARIANS	7
I. Rejection of a few misconstructions	8
II. The problem of the origin	8
1. Racial research	8
2. Testimonies of popular music	9
3. Philological results	9
4. Synthesis by history	9
III. The Hungarians and the Occidental culture	10
1. Between Rome and Byzantium	10
2. The Hungarians and the Reformation	11
LES HONGROIS	13
I. Situation du problème	14
II. Le problème de l'origine	14
1. La question de la race	14
2. Le témoignage de la musique populaire	15
3. Les résultats de la linguistique	15
4. La synthèse par l'histoire	15
III. Les Hongrois et la civilisation occidentale	16
1. Entre Rome et Byzance	16
2. Le peuple Hongrois et la Réforme	17

<i>DAS WESEN DES UNGARTUMS</i>	19
I. Mißverständnisse	20
II. Die Frage der Herkunft	20
1. Die Rassenfrage	20
2. Zeugnisse der Volksmusik	21
3. Ergebnisse der Sprachwissenschaft	21
4. Ausgleich durch die Geschichte	21
III. Das Ungartum und die abendländischer Kultur	22
1. Zwischen Rom und Byzanz	22
2. Das Ungarntum und die Reformation	23
<i>LA ESENCIA DEL PUEBLO HÚNGARO</i>	25
I. Lucha contra algunos errores	26
II. El problema del origen	26
1. La cuestión de las razas	26
2. Testimonios de la música popular	27
3. Resultados de la Filología	27
4. Comprobación através de la Historia	27
III. El pueblo húngaro y la cultura occidental	28
1. Entre Roma y Bizancio	28
2. El pueblo húngaro y la reforma	29

A MAGYARSÁGISMERET ALAPFOGALMAI

Új Magyar Út, 1954.

E sorok 1943-ban íratlak s vázlatnak készültek egy előadáshoz. Közzétételükre ebben a formában nem gondoltam. Ha most mégis nyilvánosságra bocsátom, annak oka az a bántó tudatlanság, amely a magyarság lényege és mivolta körül idegenek között uralkodik és amelyhez magyarok is hozzájárulnak, maguk sem lévén tisztában magyarságuk mivoltával, a magyarságismeret alapfogalmaival.

Amióta e sorok íratlak, a történelem kereke nagyot fordult s a nyugati jellegű magyarság Kelet orosz erőinek befolyása alá került. Hogy ez a fordulat milyen változásokat idéz elő a magyarságban, annak lemérése ma még korai volna. Nem tartozik e tanulmány keretébe annak felkutatása sem, miért nem keresett a magyarság már előbb is szoros kapcsolatot az orosz Kelettel s hogy vajon a Kárpátok voltak-e főleg elválasztó határt e tekintetben vagy egyéb tényezők is szerepet játszottak.

Hibáztassuk vagy helyeseljük-e a magyarságnak ezt az ezeréves egyoldalú orientációját a nyugati kultúra irányába, annak megvilágítása nem e sorok feladata. Sem az a reménység, hogy Nyugat és Kelet kibékülnek és a kettő határán a magyarságra egy új feladat vár. Egyedüli célom világosságot deríteni a magyarságismeret alapfogalmaira, ahogyan az idevágó hungarológiai kutatás alapján az adott helyzetben lehetséges volt.

I. Ismerd meg tenmagadat!

Feladatunk a magyarság egyéniségének jellemzése, a magyarság mivoltának meghatározása. E feladat megoldása különös nehézségekkel jár karöltve. Már a kiindulási alap kérdéses. Vajon az átlag magyarból kell kiindulnunk, midőn a magyarság jellemzését megkíséreljük vagy a kiváló magyarokat kell például vennünk? Vajon a magyarságon belül van-e olyan közös vonás, amely minden magyart mint magyart jellemez, vagy az ellenkező felfogásnak van igaza, amely a magyarság individualizmusát hirdeti s közös vonásnak az egymástól való teljes különbséget, azaz épp az individualizmust tartja? Teljes individualizmus nyilván lehetetlen. Arra semmi közösség nem építhető. De akkor is fennmarad a kérdés, nem más természete van-e a tiszántúli magyarnak, mint a nyugat-magyarországinak, az erdélyinek mint az alföldinek, a városinak mint a falusinak, az értelmiségi pályán működőnek mint az iparral vagy kereskedelemmel foglalkozónak stb., hogy a katolikus és a protestáns magyar közötti különbséget ne is említsük. Mindez a kérdés, melynek számát még tovább is növelhetnők, kellőképp mutatja a népi-nemzeti karakterológia nehézségeit és méltánylásra késztet a komoly kutatásnak még sok kérdőjelet tartalmazó eredményeivel szemben.

A első kérdés, amelyet felvetünk: mi a magyar? A kérdés normális körülmények között fel sem merül, különösebb izgalmat legalábbis nem okoz. Természetes magától értetődöttséggel éljük magyarságunkat és élünk magyarságunkkal. Problémává akkor válik, ha idegenekkel érintkezünk, ha idegen hatások érnek, vagy éppen elnyomással fenyegetnek. A válság feleszmélésre késztet: önmagunk felkutatására, sajátosságaink tudatosítására, ápolására és védelmezésére. Idegen környezetben kedvező és kedvezőtlen hatások tömkelege ostromol s a ránk zúduló hatások áradatában csak akkor tudjuk hivatásunkat betölteni, ha egyéniségünk ellenáll az ostromló hatások beolvasztó erejének, sőt képes azokat magába olvasztani és úgy meggazdagodva magyarként helytállani. Mindez azonban magában rejtli a számunkra, magyarok számára kikerülhetetlen kérdést: mi a magyar?

Ha egy pillantás vetünk az idevágó irodalomra, el kell ismernünk, hogy a kérdés tisztázására hivatott intelligencia megérezte a feladat fontosságát. Cikkek és könyvek jelentek meg, egész vitairódom keletkezett. Az 1918-as katasztrófát követő évtizedek megteremtették a hungarológiát, a magyarságtudományt, a magyar élet és magyar művelődés megnyilvánulásainak átfogó és rendszeres kutatását.

Dolgozatunknak nem lehet feladata a hungarológia végzett munkájának tüzetes ismertetése. Értékes részleteredmények mellett az átfogó megállapításokban annyi az ingadozás, sőt az ellentmondás, hogy ilyen módon nem érnek el eredményt. Példa erre a Magyar Szemle Társaság által 1939-ben kiadott „Mi a magyar?” c. vaskos kötet, amelyet *Szekfű Gyula* szerkesztett.

Ki kell azonban emelnünk *Prohászka Lajos*nak 1935-ben megjelent „A vándor és a bújdosó” című munkáját már csak azon visszhang miatt is, amelyet megjelenése kiváltott. E mű téves alapszemléletén mit sem segít szerzőjének nagy műveltsége s tanulmányának módszertani felszereltsége. A téves alapra hibás következmények nehezdednek. A szerző az örökösen kutató fausti német lélek világjárásával szembe állítja a hazájában is bújdosó magyart, aki lába alatt bizonytalannak érzi a földet s akinek a bújdosás lelki alkata és életformája. *Prohászka*nak ez a megállapítása a magyar lélek teljes félreértésén alapul. A magyarságot, vagy annak egy részét történelmi tragédiák irtózatosságteljes hatalmai rákényszerítették ideiglenesen a bújdosó sorsra, de az évezredek magyar államot nem bújdosó lélek alkotta és *tartotta fenn*, hanem az a kemény és szívós magyar, aki a maga földjén biztosan állva, mély gyökeret vert a Kárpátok medencéjében s bátran

ráment mindenkire, aki kétségbe vonta e földhöz való jogát. Hogy *Prohászka* szerencsétlen kísérlete nem részesült általános visszautasításban, csak annak a jele, hogy az arra illetékesek nem foglalkoztak eléggé komolyan vele és nem ismerték fel a téves alaptételében rejlő veszélyt.

II. Az eredet problémája

1. A faji kérdés

Az előttünk álló feladat több oldalról közelíthető meg, de az eredményeknek találkozniuk kell, hogy egységes fogalomhoz jussunk. Eljárásunkban pedig mellőzzük a még nagyon is vitatható részleteket s csak azokból a forrásokból merítünk, amelyek használható adatokat szolgáltatnak.

Az egyik forrást, amelyet nem mellőzhetünk, a fajkutatás szolgáltatja. Elmondhatjuk, hogy ezen a téren még sok az ingadozás s hogy az idevágó kutatásnak még óriási területeket kell feltárnia és rendkívüli nehézségeket kell leküzdenie. Annyi azonban már most is kétségtelennek vehető, hogy a magyar típus megléte a fajkutatás módszereivel is biztosítottak látszik. Nem beszélhetünk ugyan tiszta fajról e szó természettudományi értelmében; a mai nemzettest különféle rasszelemekből tevődik össze, de van benne egy szám szerint is erősen képviselt rasszelem, amely itteni ezeréves biológiai történetünk folyamán alakult ki és rányomja bélyegét a magyar nemzettestre. Ez pedig a *Bartucz* által régebben kaukázusi-mongolidnak, most alföldi rassznak nevezett elem. Ugyanezen kutató szerint a mai magyar nemzettest a következő rasszelemekből áll: 1. turanid és alföldi rassz 25 – 30 %; 2. kelet-europid rassz 20 %; 3. dinári rassz 20 %; 4. alpi rassz 15 %; 5. taurid (előázsiai) rassz 4 - 5 %; 6. mongoloid rasszkör 4 – 5 %; 7. nordicus rassz 4 %; végül mediterrán és egyéb 1 %.¹ *E rasszelemek más nemzettestben is előfordulnak, de ilyen arányszámban és ilyen összetételben épp a magyarságra jellemzők.* Ez a modern fajkutatás eredménye a magyar faj kérdésében.

2. Tanulságok a magyar népzeneből

A magyarságismeret forrásainak feltárásánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül a magyar népzeneét, amelynek nagy jelentőségét épp az előttünk álló feladat szempontjából, *Bartók Béla* és *Kodály Zoltán* évtizedeken át szívós kitartással végzett kutatásainak eredményei igazolják. Mindkét alkotó művész a magyar népzenehez tér vissza, annak már-már feledésbe ment forrásait kutatja újból fel, hogy e tiszta forrásokból merítve új, magasabb rendű zeneművészetet alkosson. A népzene ősi elemei, a maguk bonyolult formáktól és átformálódástól való mentességükben különösen alkalmasak arra, hogy új formálás anyagául új művészet kiindulópontjául szolgáljanak. A feléjük irányuló hungarológiai érdeklődés pedig csodálkozással veszi észre, hogy a népzene vizsgálata érdekes sajátságokat és összefüggéseket tár fel a magyarság lelkiségének és rokonsága megismerésének útján. *Bizonyos tipikus felépítésű magyar dallamok és türk-mongol kultúrájú népeknél élő melódiák közötti meglepő egyezések, amelyek a tiszta finnugor és indoeurópai népeknél nem találhatók, a türk-mongol kultúrájú népfajoknál egész Mongóliáig követhetők s ezért Bartha Dénes szavai szerint „joggal tekinthetjük a honfoglaló magyar zenét politikailag és művelődésileg megszervező türk, azaz keleti török népelem zenei hagyományának”.* E dallamok lényeges ismertetőjelei: a moll jellegű ötfokú skála, a quintváltó szerkezet, melynél a dallam második fele quinttel mélyebben megismétli az elsőt, és az izometria.²

Hová mutatnak ezek a tények, ezek az összefüggések?

3. A nyelvészet megállapításai

Anélkül, hogy szándékosan állást foglaltunk volna a magyarság lényeges jellemvonásai tekintetében, a kiragadott példák maguktól a keleti eredetre, a turáni-török származásra és kultúrkörre utalnak, vagy legalábbis annak rendkívüli jelentőségét sejtetik a magyarság életének és sorsának alakulásában. Ezzel szemben a népiség egyik legfőbb ismertetőjele, a nyelv, tehát esetünkben a magyar nyelv, arra enged következtetni, hogy *a magyarság a finnugor népek közé, a finnugor kultúrkörbe tartozik. Ide utalja szókincse, melynek alapréteg, a mai nyelvhasználatban is 88,4 % erejéig uralkodó ősi állománya finnugor eredetről tanúskodik, amint ugyanezt bizonyítja a magyar alaktan sajátosságai és a magyar*

¹ *Bartucz Lajos*: Fajkérdés, fajkutatás; Budapest, 1941, Egyetemi Nyomda.

² Magyar Művelődéstörténet; szerkesztik: *Domanovszky Sándor* és társai; Budapest, 1940, Magyar Történelmi Társulat.

*mondattan szerkezeti jellegzetességei is.*³ Mindezek alapján kétségszövegbevonhatatlan tény finnugor rokonságunk.

4. Történelmi egyeztetés

Török eredetű-e tehát a magyar, vagy a finnugor népek közé tartozik? A vitát történelmi meggondolások döntenek el s e gondolatok fényében természetes megoldást nyer a magyarság eredetének bonyolult problémája. A magyar népegyéniség finnugor és török elemek keveredésének eredménye. A török elem különbözteti meg a többi finn néptől, a finnugor elem más török népektől. Amiből az is érthető, hogy mindkét irányban tagadhatatlanul kimutatható a rokonság. A folyamatot a történelem következőképp látja. *Az eredetileg finnugor származású magyarság harcias török népség irányítása alá jut. Az egyesülés következtében keletkező új nép nyelvét a finnugoroktól veszi, török szavakkal meggazdagodva. De természetesen más tekintetben is megnyilvánul az egyesülés hatása.* Itt csak egyet emelünk ki. A törökség fokozza az új nép harci erényeit és államalkotó képességét; a finnugor elem a békés munkához való hajlandóságát. Ezért, midőn a Kárpátok medencéjében letelepedő nép harci erejét a veszedelmessé váló kalandozások folytonos küzdelmei meggyengítik, a küzdelemtől jobban megkímélt finnugor elem erősödő érvényesülése a magyarságot a letelepedett életmódhoz, a békés munkához való hozzászokáshoz segíti.⁴ Ezt a népet térítette a 9. és 10. század fordulóján első királyunk *Szent István* a ketesztységre és kapcsolta bele a nyugat-európai kultúrkörbe.

III. A magyarság és a nyugati kultúra

1. A magyarság Róma és Bizánc között

A Kárpátok medencéjében letelepülő magyarság Szent István irányításával a nyugati keresztyénséghez, Rómához csatlakozik és ezáltal beletagolódik Nyugatba, mint annak legkeletibb tagja. Ez a döntés nem egyszerű és nem magától értetődő. A Kárpátok medencéjében uralkodó pogány magyarság két világ, két kultúrkör, két vallásos rendszer hatása, mondhatnók: ütközőpontján él. És éppúgy annyira adva van annak a lehetősége, hogy Bizánchoz, a keleti orthodoxiához csatlakozik, mint a római katolicizmushoz való csatlakozásnak. Bizánc nem ismeretlen a honfoglaló magyarság előtt. Békében és háborúban érintkezik vele, hatásokat vesz át tőle. Bizánci hittérítők működnek az országban és a nép egy részét, főleg Dél-Magyarországon, ők térítik meg a keresztyénségnek. Ekkor indul meg Géza fejedelemnek és különösen fiának, *Szent István* királynak térítői tevékenysége, mely végleg a nyugati keresztyénségnek nyeri meg s ezáltal Nyugat sorsához köti Kelet harcias népét. Vannak, akik a Nyugathoz való csatlakozásunkat szinte kizárólag az uralkodó döntésének javára írják. Bármilyen nagy, sőt sorsdöntő jelentőségű azonban a szent király döntése, a Nyugathoz való csatlakozás s méginkább a Nyugat mellett való hűséges kitartás fényt vet az egész magyarság jellemére. Elvégre a magyarság megmaradhatna pogány magyar vallásban s eléghetne ősi hite védelmében a rágyulladás harcban, miként más pogány népek, amint hogy vannak legendás vezérei és mártírjai az ősi magyar hitnek is. Másfelől, mint említettem, fennáll a lehetősége a keleti keresztyénséghez való csatlakozásnak, amely hatásaival állandóan ostromolja a magyar határokat. A magyarság Nyugat mellett döntött és hű maradt Nyugathoz: országának határai a nyugati kultúra határai – mindmáig. Rajtunk túl keletre és délre egyaránt egy, a Nyugatra nézve sok tekintetben egy idegen világ következik más vallásos képzetekkel, más erkölcsi és jogi fogalmakkal, amelyeknek ősforrása Kelet bizánci kultúrája. Ismétlem: ha a nyugati keresztyénség a magyarság természetének semmiképp sem felelne meg, a magyarság *Szent István*nal szemben a bizánci keresztyénséghez is húzódnának s erre *Szent István* erős kezének lehanyatlása után többször nyílnék alkalmak. Bizánc uralkodói többször kísérletet is tesznek, hogy az Árpád-ház magyar királyságát a maguk politikai irányítása alá vonják és politikai törekvéseiktől elválaszthatatlan a külön színezetű bizánci kultúra és vallásosság előterbe nyomulása, melynek nyomai a magyar vallásos életben és a magyar művészet emlékeiben is fellelhetők. Mindez azonban periferikus jelenség marad, *a magyar szubsztanciát nem érinti. Az maradandó gyökeret vert Nyugat lelkeségének talajában* és attól sem az ősi hit restaurálására törekvő romantikus lelkek rajongása, sem Bizánc ragyogó kultúrájának csábításai nem tudták többé eltávolítani, még kevésbé kiszakítani.

Itt nem áll módunkban feltárni részletesen a magyarság Nyugathoz csatlakozásának és Kelettel vívott küzdelmeinek minden fázisát. Hallgatnunk kell az Árpád-házi királyoknak a fel-fellobbanó pogány

³ Zsirai Miklós „Finnugor rokonságunk”; Budapest 1937. Magyar Tudományos Akadémia.

⁴ Lásd Deér József „A magyarság a nomád kultúrközösségben” című tanulmányát a Domanovszky Sándor és társai szerkesztette ötkötetes „Magyar Művelődéstörténet” első kötetében.

reakció elleni harcáról. Hallgatnunk kell a *legnagyobból*, *Szent Lászlóról* is, kiben a nyugati hithez való ragaszkodás csodálatos harmóniába olvadt Kelet harci szellemével – kibékítve önmagával a feszültségben élő magyar lelket. Csak arra mutatunk rá, hogy midőn a 15. században a különben a magyarsággal rokon török megkezdte évszázados rohamát a keresztyén Nyugat ellen, a magyarság habozás nélkül Nyugat mellé áll s több mint másfél százados emberpusztító harcban áldozza ereje legjavát, hogy megvédje Nyugatot, hogy hű maradjon önmagához. *Nem alaptalanul hívják e századok Magyarországot a keresztyénség védőbástyájának*. Ne feledjük el s ezt jó volna a Nyugatnak is tudomására hozni, hogy Magyarország lakosságának száma Mátyás király halálakor (1490) akkora volt, mint Anglia lakóinak száma s e lakosságának több mint háromnegyede, Mátyusz Elemér kiváló magyar történettudósunk megállapítása szerint, magyar volt. Ez a magyarság gyengült le végzetesen a török világ harcaiban s ennek önfeláldozó küzdelmei tették lehetővé a nyugati kultúra zavartalan fejlődését. A magyar élet élethalál harc volt akkor, amikor Nyugaton dómok épültek. Nyugat dómjainak bámulása közben gondoljunk, legalább mi magyarok, a végvári vitézek vére hullatására is. Áldozatunk nélkül Nyugat bizonyára szegényebb volna!

2. A magyarság és a reformáció

Külön figyelmet érdemel ezután a reformáció, annak Magyarországra tett hatása, mert mint az Újkor leghatalmasabb szellemi forradalma megint meglepő fényt vet a magyarság magatartására és jellemére. Míg a Kárpátoktól délre és keletre fekvő szomszédainkra a reformáció hatástalan, legalábbis gyökeret nem ver köztük, az Újkor e legdöntőbb szellemi mozgalmának hullámai át- és átjárják Magyarországot, amelynek népe a reformáció századának végén, kevés százaléktól eltekintve, már protestáns. Nyugat szellemi hatásai tehát ez alkalmommal is fogékony lélekre találunk Magyarországon, amely együtt lélegzik, együtt halad Nyugattal, míg töle keletre és délre továbbra is változatlanul az ortodoxia merevsége uralkodik. Magyarország határai újból Nyugat határai. A szellemi értelemben vett Európa Magyarország határainál, a magyar Erdély határainál végződik.

Gondolkodásra készítet a reformáció egyes irányainak eloszlása. Magyarországon először *Luther* tanai terjednek el, *Luther* magyar tanítványai útján, akik a reformáció tanait a wittenbergi egyetemről hozzák magukkal. A protestán magyarság ezért először természetesen lutheránus. Érdekes fordulat következik azonban be a svájci reformáció, főleg *Kálvin* tanainak ismertetésével. A magyarság *Kálvin* tanaihoz csatlakozik, elhagyja a *Luther* tanai szerinti reformációt, amelyhez – kivételektől eltekintve – főleg a magyarországi városok német származású lakossága marad hű. S ezen többé semmi sem változtat. A Habsburgok által támogatott ellenferormáció ugyan a protestáns többségű országból újból katolikus többségű országot teremt, egyaránt küzdve a lutheránusok és a kálvinisták ellen. De a magyar, ha ragaszkodik protestantizmusához, kálvinista marad. Az egész magyarságot tekintve általában elmondhatjuk, hogy az vagy római katolikus, vagy kálvinista vallásos életrendszerben él tovább. Röviden: a magyar vagy katolikus, vagy református.

Mi következik ebből? A tény mindenestre figyelemre méltó és gondolkodásra készítet. Nem egy sajátos dialektika érvényesül-e itt, amely tételből ellentétbe csap át, elejtve az átmeneti formákat? – Vannak, akik hajlanak e felé az értelmezés felé. Számunkra azonban többet mond *E. Griesebach*, aki a katolicizmust és a kálvinizmust közös nevezőre hozza és mint humanizmust állítja szembe a lutheri keresztyénséggel. *Griesebach*nak ez a tétele kétségtelenül egyoldalú, amidőn a keresztyénséget csak a lutherizmus oldalán hangsúlyozza, holott mind a három vallásos életrendszernek a keresztyénség az alapja. De el kell ismerni, hogy mind a katolicizmusban, mind a kálvinizmusban közös a bennük erőteljesebben érvényesülő logikai-racionális motívumok súlya. Ez vezeti mindkét vallásos életrendszert elveinek maradéktalan keresztültvitelére mind a transzcendens (túlvilági), mind az immanens (világi), életsíkban. Ezért egyik sem marad pusztán teológia, hanem egyúttal politikai program is. A *pápaság* ideálja a katolicizmus elvei alapján megszervezett világállam, de *Kálvin* is Isten államát akarja megszervezni Genfben az általa tisztázott ortodox református elvek alapján. S ha az általa megteremtett genfi theokratikus mintaállam eredeti formájában ma korszerűtlen is, a kálvinisták erősebb politikai-társadalompolitikai érveke és érdeklődése éppoly tagadhatatlan, mint a lutheránusok elvi tartózkodása ezen téren. *Luther* a hatalom gyakorlását „a világi felsőbbségre” bízta, az egyházat politikai programmal és politikai döntésekkel nem terheli: annak csupán a belső emberrel, annak üdvösségével kell törődnie.

Mindezt szem előtt tartva kimondhatjuk, hogy a magyarság a reformáció forradalmától megrendítve, rövid ingadozás után, a reformációban is megtalálja azt az életformát, amelyre szüksége van és amely lényegének, meg helyzetének megfelel: az apolitikus lutherizmussal szemben a társadalomszervező erőt sugárzó kálvinizmust. Ez pedig azt jelenti, hogy a magyar lélek a reformációban nem szenved törést. Átalakulásokon megy át, egyszerűbbé és függetlenebbé válik, de végül is megállapodik a katolicizmussal egyenlő vonalon a határozott dogmatikai tudattal rendelkező és teljes életprogramot nyújtó kálvinizmusnál. A kálvinizmus ebből a szempontból leegyszerűsített katolicizmusnak tekinthető.

A magyarságnak ez az állásfoglalása további fényt vet a magyarságnak Nyugathoz való viszonyára. Ha Nyugat szellemi erőit általában a latin és a germán szellem kategóriái alá soroljuk, *szembetűnő a magyarságnak a latin szellemhez való vonzódása, amint az katolicizmusában is, kálvinizmusában is megnyilvánul.* A római katolicizmus nemcsak hitelveivel, de a római szellemre jellemző jogalkotó, államszervező erővel is hat a magyarságra, amely hasonlóképp a kálvinizmusban is feleletet keres mind hitének, mind egzisztenciális társadalmi problémáinak kérdéseire is.

Fel kell tennünk, hogy a magyarság már eredetileg is átlagon felüli politikai készséggel rendelkezik, e nélkül érthetetlen a magyar államalkotás és államfenntartás nehéz műve, bonyolult és veszélyes bel- és külpolitikai helyzetében. Kétségtelen azonban, hogy politikai készségét, éberségét és érdeklődését rendkívüli mértékben fejlesztette sajátos geopolitikai helyzete is. A sors által nagyobb hatalmak erővonalainak ütközőpontjába állítva állandóan a lét és nemlét kérdése előtt áll. A politika számára sohasem lehetett mellékes kérdés, hanem egzisztenciális probléma, amely gondolkodásában és egész szellemi életében döntő szerepet játszott. Innen, a magyar szellemnek a latin szellemhez való vonzódása, amelynek azonban nemcsak jogalkotó tehetségét, hanem formai készségét, arányérzékét, valamint sztatikus életszemléletét is a magáéval rokonnak érzi, szemben a germán szellem erősebb miszticizmusával és dinamizmusával.

Mégis hiba volna azt hinni, hogy a magyarságnak az előbbiek alapján a latin génusszal való rokonsága kiemelésével, valamint az inkább dinamikus és misztikus germán szellemmel való szembeállításával a Nyugathoz való viszonyát kielégítően jellemeztük. A probléma bonyolultabb és egyéb szempontok figyelembevételét is kívánja, melyek nem méltathatók részletesen e rövid tanulmány keretében.

Arra azonban már itt rá kell mutatnunk, hogy a magyarság viszonya mind a latin, mind a germán szellemhez – legalábbis az előttünk álló feladat szempontjából – kétoldalú jellemzést kíván. Amennyiben rokonszenvez a magyar szellem a latin forma- és arányérzékkel, épp annyira idegenkedik attól a formakultusztól, a formának attól a páthosától, amely a latin kultúra talaján gyakran jelentkezik. Ettől a számára túlzott és üresnek érzett formalizmustól a magyar szellem mindig érdeklődéssel és nagybecsüléssel fordul a német szellem felé, amelynek alapossága, lényegkeresése és dinamizmusa számára termékeny ösztönzést jelent, segítséget a megmerevedésre hajlamos sztatikus életszemlélet hibáinak leküzdésére.

Visszatekintve az elmondottakra, a magyar szellemnek a latin, majd a germán szellemhez való viszonyára, az eltérésekre és a megegyezésekre, e néhány szóból is kitűnik a magyar szellem önállósága, egyéniségének sajátos jellege. A magyarság különféle hatások tömkelegében nem veszítette el egyéniségét, hanem képes volt a lényegének megfelelő hatásokat kiválasztani és azokkal meggazdagodva lényét mindjobban kifejteni. Így tudott magyar s egyúttal európai lenni.⁵

---

⁵ A magyarság száma 15 millióra becsülhető, ebből 13 és félmillió a Kárpátok medencéjében él, több mint 2 millió Erdélyben. Erdély 1918-ig, ezer éven át, a Magyar Szent Koronához tartozott.

THE HUNGARIANS

Verlag UNI-Druck, München, 1977, 1978

Translated from German by Mariam Rudeloff

I. Rejection of a few misconstructions

The subject we are about to discuss obliges us to depict the character of the human personality, for this is what we mean when speaking of "Hungarian individuality". Considerable difficulties arise in solving this problem. Is it right or possible, however, to begin our observations on the Hungarian character with the conception of an "average Hungarian"? Or had we better choose our examples from among the prominent? Is there a common trait that is characteristic for all Hungarians? Or is it but the variety of individualities which according to the opinion of some, is the only distinctive trait that all Hungarians have in common? – Apparently it would not be advisable to take an absolute individualism from granted, for no community were possible under that condition, as an absolute community asks for a certain coherence and duration. However, several questions will arise, so for instance whether the character of the eastern Hungarian does not differ considerably from that of the western Hungarian. The Hungarians of the mountains of Transylvania do they have any traits in common with the people of the great Hungarian plain? What about the difference between the citizens and the peasants? Is there not a considerable difference between intellectuals and businessmen, or artisans? Or between Catholics and Protestants in Hungary? – All these questions to which we could add quite a number of similar questions, demonstrate the exceptional problem of scientific research concerning the Hungarian character, and we cannot but admire the results of all these endeavors up to the present time.

We do not intend to discuss the single results of Hungarian research here. Besides the positive results and statements of details, which have been universally acknowledged, we come across uncertainties and even contradictions incompatible with our point of view. The copious volume "Mi a magyar?" (What is Hungarian?), published in 1939 by the society "Magyar Szemle Társaság" is an example of such contradictory results.

However, we must not omit to mention Louis Prohászka's book published in 1935, "A vándor és a bujdosó" (The wanderer and the vagabond), even if it were only for the success it has met with, although the author's high erudition and the methodical manner of this essay cannot make up for the incorrect rudiments of this thesis. Wrong rudiments call forth wrong consequences. The author confronts the Hungarian with the German. While the latter wanders through the world on an eternal quest, the Hungarian is depicted as a vagabond even in his own country. A vagrant life according to Prohászka is his natural form of life and his spiritual climate. This would mean a misconstruction of the Hungarian soul. Certainly under the pressure of the superior power of the numerous historical tragedies the Hungarians, or at least a part of them, were temporarily forced to take up this form of life. Yet it was not a "vagrant soul" that created the millenarian Hungarian state and maintained it.¹ It was the sober and stern Hungarian, firmly standing on his ground, who took root and always defended his rights with tenacity.

II. The problem of the origin

1. Racial research

In trying to solve the race problem of the Hungarians we cannot entirely ignore the results of research. Vast territories still are to be made accessible by this research, and only little is known for certain concerning the origin of the Hungarian race. The Hungarians are not a "pure race" in a scientific sense of the word, being composed of various races. But a principal type does appear in this ensemble, which is strongly represented, and that even in the original form. It is the type characterized by Bartucz as Caucasian-Mongol, nowadays described as the Turanian race, or the race of the lowlands. It is this type, which in the millenarian biological history of this state has given its stamp to the entire nation. According to Bartucz the Hungarian people are actually composed of the following various elements:

1. Turanian race (or race of the lowlands) 25 – 30 %
2. European Oriental race 20 %
3. Dinarian race 20 %
4. Alpine race 15 %
5. Tauric (Asiatic Occidental) race 4 – 5 %

---

¹ The Hungarian state was founded in 896 by Prince Árpád.

6. Mongol tribes 4 – 5 %
7. Northern race 4 %
8. Mediterranean race and other diverse races 1 %.

(See Louis Bartucz: "Fajkérdés fajkutató" (The race problem and racial researches), Budapest 1941, Royal Hungarian University Press. Evidently other nations are composed of similar racial elements, or some of these elements, but these very proportions are characteristic for the Hungarians. This is the result of racial research.

2. Testimonies of popular music

In trying to define the Hungarian character we must consider Hungarian popular music. This music is not identical with gipsy music.² Its great importance as a scientific source is demonstrated by the results of research lasting for ten and more years by Béla Bartók and Zoltán Kodály. These two original representatives of contemporary Hungarian music followed up the traces of half forgotten popular music back to the earliest past, and by means of their discoveries they created an original Hungarian music on a higher level. The ancient elements of Hungarian popular music uninfluenced by modifications were especially qualified to found the basis of new artistic creations. These researches also lead to a statement of general importance. The Hungarologist, that is the scientist who devotes himself to Hungarian research, in defining the characteristic traits of the Hungarian people could in fact prove that the discovery of the popular music not only threw a new light upon the Hungarian soul, but was also able to explain certain relations to other nations. It was now possible to prove an analogy between the characteristic construction of ancient Hungarian music and that of certain nations belonging to the Turco-Mongol civilization – an analogy of characteristic traits, which are to be found neither among the pure Finnish-Ugrian nor among the Indo-European nations, but can be traced back to Mongolia. According to Dennis Bartha, the renowned historian of music, they are considered to be the musical inheritance of the Turco-Oriental tribes, which, from a cultural and political point of view, helped to organize the Hungarian people who were about to conquer their future fatherland. – The chief characteristic traits of these melodies are, according to Bartha, the scale of five intervals in minor, the construction with the change of the quints, that is to say, in which the second theme of the melody repeats the first theme one quint lower, and the isometry. (See "Hungarian History of Culture", published by Alexander Domanovszky and his associates, Budapest, 1940, edition of the Hungarian Historical Society.)

3. Philological results

The above named examples of the science of music allow us to assume a Turco-Turanian origin. At least they induce us to believe in the important influence of the Turco-Turanian culture on the development of Hungarian life. On the other hand, the language as one of the most important characteristics of a nation obliges us to assume that the Hungarians belong to the Finnish-Ugrian nations, and in respect to their culture to the Finnish-Ugrian group. 88.4 % of the Hungarian vocabulary in use at present is of Finnish-Ugrian origin. The characteristics of the morphology and the syntax also prove this. (See Nicholas Zsirai: "Our Finnish-Ugrian relationship." Budapest, 1937. Edition of the Hungarian Academy of Sciences.) On the strength of these facts there can be no doubt of the Finnish-Ugrian relationship.

4. Synthesis by history

The above stated facts have led us to a disagreement of opinions, and at this point only the historians can offer us a satisfactory answer whether the origin of the Hungarian nation is Turkish or Finnish-Ugrian. The main traits of the Hungarian nation derive from an amalgamation of Finnish-Ugrian and Turkish elements. It is the Turkish element that makes it differ from other Finnish-Ugrian people, and it is the Finnish-Ugrian element that distinguishes it from other Turkish peoples. Thus the relationship of the Hungarian people is twofold. The following proceedings may have taken place: the Hungarians, a people of Finnish-Ugrian descent, in the course of their migration between their original country and their present country came under the leadership of a bellicose people of Turkish origin. The new nation that had descended from this fusion spoke an essential Finnish-Ugrian language enriched by Turkish elements. It is quite natural, however, that this fusion may also have been effective in other respects. We just wish to call attention to one

---

² In fact gipsy music is but light music favored by the Hungarian gentry, performed by gypsies. Inspired by the Hungarian gentry the gypsies use popular motives for their improvisations. They are not creative musicians themselves. The gypsies are by no means related to the Hungarians, but are of Hindu origin, their language being Indo-Germanic. No crossing with the Hungarians took place.

side of this synthesis. It was the Turkish element from which the new nation had derived its heroism and its sense for organizing a state, and it was the Finnish-Ugrian element from which it had inherited the love for peaceful work. Thus the Hungarian people being exhausted after the colonization of the Carpathian Basin, and after continual incursions, was now furthered by the increasing influence of the Finnish-Ugrian element in its adaptability to settle. (See Joseph Deér: "The Hungarian people and the Nomadic people": Vol. I. of "Hungarian History of Culture", published by Alexander Domanovszky and his associates.)

III. The Hungarians and the Occidental culture

1. Between Rome and Byzantium

The first king, St. Stephen (died in 1038) converted his people to Christianity towards the end of the tenth century. By this act the new Hungarian nation proclaimed its union with Rome and the Western world of which it now was the furthest eastern member. This decision was far from being simple or self-evident! The pagan Hungarians, who had settled in the Carpathian Basin, lived for a long period of time in the proximity of two different worlds, two spheres of culture, and two ecclesiastical systems, so that the decision to join the Oriental orthodoxy or the Roman Catholicism was equally given. The Hungarians who took possession of their new country already had much in common with Byzantium. In war as well in peace they had contact with and were influenced by Byzantium. Byzantine missionaries had developed their activity in Hungary and had converted especially in the southern part of the country to the Oriental Church. Prince Géza and later his son King Stephen the Saint had also started their missionary activities and had succeeded in converting the bellicose eastern people to accept Occidental Christianity definitely. By this act Hungary's fate was linked to that of the Occident. There is a general opinion that this decision was exclusively due to Stephen the Saint.³ We cannot share this opinion. However important the decision of the holy king may have been – the Hungarians on strength of their character felt strongly attracted by the Occidental civilization and quite naturally adhered to it. As stated above, the Hungarians might as well have remained pagans and might have defended their pagan faith to the last, as many other pagan people did. Or they might have joined Oriental Christianity as well. But the Hungarian people voluntarily decided for the Occident: the boundaries of their country up to the present time have remained the boundaries of the Occidental civilization. A world differing in many respects from the Occident lies beyond the eastern and the southern boundaries, with different religious ideas and different moral and juridical concepts that trace back to the Oriental culture of Byzantium. Once more, if the Christian religion in its Occidental form had not been compatible with the Hungarian character, this people in spite of their first king, Stephen the Saint, could have attached themselves to the Byzantine Christianity for which several opportunities were given after the death of their first king. In fact the rulers of Byzantium repeatedly endeavored to obtain the political leadership over the Hungarian kingdom of the Árpáds, and the increasing influence of the Byzantine civilization and Byzantine religion was due to these political efforts. Even nowadays traces of the Byzantine influence are still to be found in the religious life of Hungary and in the lasting works of art. But these influences could not impress the substance of the Hungarian spirit, they merely remained peripheral. On the contrary the spiritual substance of the Hungarian nature had taken root in the Occidental spirituality from which neither the romantic intentions of enthusiasts who tried to restore the ancient pagan faith, nor the temptation of the brilliant culture of Byzantium could separate it again.

We can only briefly mention the phases of the development, which were called forth by the decision of the Hungarian people in favor of the West, and its conflicts with the East. As to these conflicts the kings of the Árpáds had to deal with in their own country where heathenism threatened to flare up again, we shall only refer to the most renowned Christian hero of Hungary: King Ladislaus the Saint (died in 1095) was the harmonious representative of Occidental Christianity and of Oriental bellicose mentality. He freed the tormented Hungarian soul from a painful dilemma. – The consequences of this deed were incisive in the 15th century, at the very moment when the Turks began their great offensive against the Occident. Hungary did not hesitate to side with the Occident and to defend it in a powerful struggle, which lasted for more than 150 years. The Hungary of these centuries was justly called the stronghold of the Occident. One must not forget that at the death of Mathias Corvinus, the great king of the renaissance, in 1490, the population of Hungary was as large as that of England, and (according to the reliable researches of the historian Elemér Mályusz) more than three quarters of the population were Hungarians. The continual struggle with the Turks demanded great sacrifices; the Hungarian population was considerably reduced in number. Due to the great

---

³ St. Stephen was married to Gisela, a sister of the German King Henry II. She was buried in the church of the abbey of Niedernburg in Passau, Bavaria.

sacrifices of the Hungarian nation the Occident was able to develop its culture undisturbed.⁴ The history of Hungary of this period meant a constant struggle for life, while the Occident at the same time was able to cultivate intellectual and industrial life. In contemplating the superb cathedrals of the Occident, the people of today should remember the numerous sacrifices of Hungary, the bastion of Christianity.

2. The Hungarians and the Reformation

The influence of the Reformation upon the Hungarians deserves our special attention as this great revolution again throws light on the Hungarian mentality. While the Reformation had no effect on the adjoining peoples in the east and in the south of Hungary, or at least had not taken root in these countries, the waves of this spiritual movement spread over the whole of Hungary. Nearly the entire population had become Protestant towards the end of the 16th century. Once more Hungary succumbed to the influence of the Occident, while in the south and in the east of Hungary a rigid orthodoxy continued to exist. The eastern frontiers of Hungary had again become the frontiers of the Occident. The intellectual Europe extended as far as the eastern frontiers of Transylvania, which belonged to the Hungarian crown.⁵

It is interesting to follow up the different tendencies of the Reformation. The followers of Luther were the first to introduce the theories of Luther from Wittenberg to Hungary. At the beginning the Protestant Hungarians had consequently become Lutherans. However, after the introduction of the doctrines of the Helvetic Reformation, especially those of Calvin, a remarkable change had taken place. The greater part of the Hungarian population accepted the doctrines of Calvin and abandoned those of Luther. Still, the greater part of the German population in certain towns of Hungary continued to adhere to Lutheranism. Really nothing could change this state of affairs anymore, although the Counter-Reformation changed the country of a chiefly Protestant population into a country chiefly Catholic by equally fighting against both, the Lutherans and the Calvinists. However, the Hungarians mostly remained Calvinists as far as they adhered to Protestantism.⁶ On the whole the Hungarians still continued to adhere either to the Roman-Catholic or to the Calvinistic way of life.⁷

What may we conclude? The phenomenon is worth attention and induces us to meditate. Must we not observe rather curious dialectics in these facts, which, avoiding any transition, lead directly from thesis on to antithesis? Some scientists incline towards this interpretation. In our opinion, E. Griesebach gives an instructive explanation that confronts Lutheran Christianity with Catholicism and Calvinism as Humanism. This concept is no doubt one-sided, since only quotes Lutherism as Christianity, although all three religious systems are founded on Christianity. Still we must admit that in Catholicism as well as in Calvinism the importance of logical-rational motives weights more. This fact forces both religious systems to carry through their principles, without rupture, in the transcendental as well as in the immanent sphere of life. Thus neither of the two is mere theology, but both are at the same time politics. The ideal realization of papacy would mean a world regime, ruled in a Catholic spirit; but also Calvin strove to found a spiritual reign of God in Geneva, according to his own principles. Luther on the contrary entrusted the "worldly powers" with the governing and did not assign any political decisions to the church. The church according to Luther's opinion only had to deal with the soul and the spiritual welfare of mankind.

The Hungarian people, overwhelmed by the revolutionary spiritual change of the Reformation, after some hesitation gained what they were in need of: instead of the less political Lutherism the Calvinism with its political intentions. This signifies that the Reformation did not impair the Hungarian soul. Of course, it had to go through changes, which rendered it less complicated, and more independent; yet the Protestant part of the Hungarian people finally found a safe mode of living in Calvinism. In this respect Calvinism lies on the same line with Catholicism and may be considered a simplified Catholicism.

The choice in favor of Calvinism is of interest in reference to the relations between Hungary and the Occident. If we classify the intellectual powers of the Occident as categories of "Latin spirit" and of "Germanic spirit", the inclination of the Hungarians towards the "Latin spirit" is obvious and manifests itself in the Hungarian Catholicism as well as in the Hungarian Calvinism. The Roman Catholicism not only impresses

---

⁴ 15 million Hungarians exist at present, of which 13.5 million live in the Carpathian Basin.

⁵ Transylvania belonged to the Hungarian crown until 1918, so to say for more than a thousand years. Even at the time when it was relatively an independent principality (1541-1690) its parliament consisting of the three nations, the Hungarians, the Széklers and the Saxons, the sovereigns of Transylvania were Hungarians.

⁶ In 1930 the Hungarian population consisted 64.9% of Roman-Catholics, 20.9% of Calvinists, and 6.1% of Lutherans.

⁷ Any generalization would necessarily lead to misunderstandings. By these statements we do not intend to depreciate the great importance of the Lutherans in Hungarian cultural life. (Petőfi, Madách, Kossuth.)

the Hungarians by its sublime articles of faith, but also by the characteristic juridical and political powers; for similar reasons the Hungarians seek an answer in Calvinism to their existential-political problems.⁸

Apparently in its early history the Hungarian people already possessed political talents far above the average. The achievement of the difficult task of founding the Hungarian state, and its government under complicated and dangerous internal and external political conditions cannot be explained otherwise. However, one must admit that these political talents, vigilance and susceptibility were intensified by the special geopolitical situation of the Hungarian people. Being brought into the focus of great powers by circumstances, Hungary was continually forced to face the problem whether to be or not to be. Consequently, politics could never mean a secondary consideration for the Hungarian people, but on the contrary it always meant a fundamental question of their existence. This explains the partiality of the Hungarian mind for the Latin culture in which they not only esteemed juridical qualities, but also, contrary to German dynamics and mysticism, a realistic sense and a well-balanced mode of life identical to their own.

Still it would be wrong to assume that in emphasizing the relationship between the Hungarian and the Latin spirit, as well as in comparing the Hungarian and the Germanic spirit, the rapports between Hungary and the Occident were entirely explained. The problem is intricate. To solve it would mean the consideration of numerous other factors, which within the narrow compass of our essay would lead us too far. Still we must mention that the relations between Hungary and the Germanic spirit, and also between Hungary and the Latin spirit even in this short treatise demand a bilateral point of view. Although the Hungarians, attracted by the well-balanced concept of Latin life and its sense for form and measure, still reject the pathos and the conventional forms, and incline toward the Germanic spirit whose vitality and metaphysical profoundness is a source of prosperous inspiration and an aid in struggling against a too static mode of life.

We thus come to the conclusion that in the inmost of their hearts, in the metaphysical religious inclination of their personality, the Hungarians feel related to the Christian Occident. He who wishes to understand the Hungarians must take this fact into account.

---

⁸ The Hungarian Calvinism ever formed a bridge, which united Hungary with the Anglo-Saxon world, especially with the Scotch and the Reformed of the United States. Many members of the Hungarian Reformed clergy received their education in the above named countries. The influence of Calvinism upon the intellectual and political life of Hungary is even more important than one would suppose considering the small percentage of Calvinists in Hungary. Poets like Arany, born in 1817, and Ady, born in 1877, as well as the inventor of the non-Euclidean geometry J. Bolyai, born in 1802, and the famous explorer of Tibet, Kőrösi Csoma, born in 1784, were also Calvinists as well as many great statesmen of Hungary and the Hungarian Transylvania. Two of these are most famous, Stephen Bocskai, born in 1557, and Gabriel Bethlen, born in 1580, both princes of Transylvania, and both honourably mentioned in the ecclesiastical history as defenders of religious freedom. Among other famous personalities the monument of the Reformation in Geneva shows an image of Prince Bocskai.

LES HONGROIS

Essai de définition du peuple hongrois

Amerikai Magyar Kiadó, Köln / Rhein, 1957

I. Situation du problème

Le sujet que nous sommes choisis nous amènera en fait à définir le caractère de la personnalité humaine, car c'est ce à quoi on aboutit quand on parle de l'individualité hongroise. Des difficultés considérables s'opposent à la résolution de ce problème. Est-il juste, voire même possible, de prendre comme point de départ de nos observations la notion de „hongrois moyen”, ou bien est-ce parmi les individualités exceptionnelles qu'il nous faudra choisir nos exemples? Y a-t-il un trait commun qui puisse caractériser tous les Hongrois, ou bien devons-nous nous rallier au point de vue selon lequel le seul trait commun à tous les Hongrois est précisément la variété de chaque individu à l'intérieur de cette communauté et donc le fait qu'il n'y a pas de traits communs. – Il est évident qu'on peut éliminer dès le début la théorie d'un individualisme absolu; aucune communauté ne pourrait exister dans ces conditions, la notion de communauté présupposant une certaine cohérence et une durée, quelque brève qu'elle soit. Plusieurs questions se posent cependant dès maintenant: le caractère des habitants de la Hongrie Occidentale n'est-il pas complètement différent de celui des habitants de la Hongrie Orientale, le Hongrois qui habite les montagnes de la Transylvanie a-t-il des traits en commun avec celui de la grande plaine hongroise? Autre question: n'y a-t-il pas des différences considérables entre les campagnards et les citadins, entre les universitaires et les négociants ou les travailleurs manuels? Il ne faudrait pas non plus négliger les traits éventuels qui séparent catholiques et protestants en Hongrie. Toutes ces questions, qu'on pourrait multiplier à volonté, montrent la complexité toute particulière de la caractérologie hongroise. Cette complexité nous fera comprendre les difficultés des recherches scientifiques en ce domaine et nous permettra d'apprécier les efforts qui ont été faits jusqu'ici.

Il n'entre pas dans cette intention de discuter ici d'une façon détaillée les résultats des études hongroises. A part certaines acquisitions et constatations de détail, très précieuses et généralement acceptées, on trouve des hésitations et même des contradictions qui nous empêcheraient d'atteindre le but que nous nous sommes proposé. Citons comme exemple de ces contradictions, inhérentes à l'état actuel des recherches, le gros volume publié en 1939 par le „Magyar Szemle Társaság”, la „Société de la Revue Hongroise”, sous le titre: „Mi a magyar?” („Qu'est-ce que l'esprit hongrois?”)

Nous devons cependant mentionner l'ouvrage de Louis Prohászka, paru en 1935 et intitulé „A vándor és a bujdosó” („Le voyageur et le vagabond”), ne fût-ce qu'à cause du retentissement qu'il a eu. Ni la vaste culture de l'auteur ni le sérieux appareil méthodologique de l'étude ne peuvent empêcher que l'idée fondamentale de ce livre ne soit une idée erronée. A l'Allemand qui court le monde, plein du désir faustien de recherches, Prohászka oppose le Hongrois, vagabond dans son propre pays, qui sent la terre s'ébranler sous ses pieds et pour qui le vagabondage est un climat spirituel, une forme de vie. Cette interprétation de l'âme hongroise témoigne d'une incompréhension totale. Certes, sous la pression contraignante de certaines tragédies de l'histoire, les Hongrois, ou plus exactement une partie des Hongrois, ont pu être obligés, pour un temps limité bien entendu, à accepter cette forme de vie; mais ce n'est pas une âme errante qui a créé cet Etat Hongrois maintenant millénaire – l'Etat Hongrois a été fondé en 896 par le prince Árpád – et qui a réussi à le maintenir, mais c'est le Hongrois sobre et tenace qui, établi fermement sur la terre, prit racine et défendit toujours avec acharnement son droit à ce pays.

II. Le problème de l'origine

1. La question de la race

En abordant les problèmes qui se posent à propos de l'origine du peuple hongrois, on ne peut complètement négliger les résultats obtenus par les recherches sur sa race. Ces recherches doivent encore éclaircir de vastes domaines, trop peu étudiés jusqu'ici, mais un certain nombre de points peuvent déjà être établis avec certitude. Le peuple hongrois n'est pas une race pure, dans le sens scientifique du mot; il est composé de différents types raciaux, mais à l'intérieur de cet ensemble composite on voit apparaître un type principal qui est fortement représenté même sous la forme originale. C'est le type désigné autrefois par Bartucz sous le nom de caucaso-mongoloïde, et qui est plutôt désigné maintenant sous le nom de race de la basse plaine ou race touranoïde. C'est ce type-là qui a donné de plus en plus, au cours de plus de mille ans d'évolution biologique, son empreinte au peuple entier. D'après Bartucz que l'on vient de citer, le peuple hongrois se compose actuellement des éléments raciaux suivants:

race touranoïde ou la basse plaine: 25 à 30 %
race européenne orientale: 20 %
race dinarique: 20 %

race alpine: 15 %
race tauride (asiatique occidentale): 4 à 5 %
famille raciale mongoloïde: 4 à 5 %
race nordique: 4 %
race méditerranéenne et divers: 1 %

Il est évident que les éléments raciaux se retrouvent également à l'intérieur d'autres peuples, mais avec les pourcentages et les proportions donnés ils sont caractéristiques du peuple hongrois. Voilà les résultats des études de race.

(Cf. Louis Bartucz, Fajkértés, fajkutató – „Le problème de la race et les recherches raciales”, Budapest, 1941, Presses Universitaires Royales Hongroises.)

2. Le témoignage de la musique populaire

Au cours de la recherche des sources qui doivent nous aider à définir le caractère hongrois, il faut aussi faire entrer en ligne de compte la musique populaire. Son importance en tant que source scientifique a été suffisamment démontrée par les recherches tenaces de Béla Bartók et de Zoltán Kodály, recherches qui sont étendues sur des dizaines d'années. Ces deux représentants originaux de la musique hongroise contemporaine ont retracé le chemin jusqu'aux sources de cette musique presque oubliée du peuple, qui lui avait été léguée par des époques lointaines, pour créer ensuite, à l'aide de ce qu'ils avaient trouvé, sur un plan supérieur un nouvel art musical essentiellement hongrois. Il s'est trouvé que les éléments primitifs de la musique populaire, n'ayant pas encore subi de modifications, étaient particulièrement aptes à servir de base de nouvelles créations artistiques. Mais ces recherches avaient aussi une portée plus générale: le hungarologue, c.-à-d. le savant qui s'occupe de rechercher les origines et de définir les traits généraux du peuple hongrois, pouvait en effet constater que la découverte de la musique populaire jetait une nouvelle lumière non seulement sur l'âme hongroise elle-même mais aussi sur certaines relations de parenté avec d'autres peuples. On a pu établir entre les anciennes mélodies hongroises d'une construction caractéristique et celles de peuples appartenant à la civilisation turco-mongole de analogies surprenantes; ces analogies ont rapport précisément à des traits que l'on ne retrouve ni chez les autres peuples purement finno-ougriens ni chez les peuples indo-européens, mais dont on peut d'autre part retrouver les traces jusque dans la Mongolie. D'après le grand musicologue Denis de Bartha, ces traits doivent être considérés comme le legs musical de peuples turcs orientaux qui avaient donné du point de vue culturel et politique une forme déterminée d'organisation aux Hongrois qui allaient conquérir leur future patrie. Les principaux traits caractéristiques de ces mélodies sont, d'après Bartha, l'échelle pentatonique en mineur, la construction à quinte change, c.-à-d. dans laquelle la deuxième moitié de la mélodie répète la première mais d'une quinte plus bas, et l'isométrie (voir „Magyar Művelődéstörténet” „Histoire de la civilisation hongroise”, par Alexandre Domanovsky et ses collaborateurs, Budapest, 1940, Magyar Történelmi Társulat, Editions de la Société Hongroise d'Histoire).

3. Les résultats de la linguistique

Les exemples de musicologie cités ci-dessus suffisent déjà à mettre en lumière l'origine orientale du peuple hongrois, l'appartenance à un ensemble culturel tourano-turc, ou du moins l'importance considérable qu'a exercée celui-ci sur l'évolution du peuple hongrois. Par contre la langue qui est un des indices principaux lorsqu'il s'agit d'établir les parentés historiques d'un peuple, autorise la conclusion que les Hongrois appartiennent aux peuples et à l'ensemble finno-ougriens. 88,4 % des mots d'usage courant du vocabulaire hongrois sont d'origine finno-ougrienne. Les traits essentiels de la morphologie et de la syntaxe mènent, eux aussi, à la même conclusion. Ces faits font apparaître d'une manière irréfutable l'origine finno-ougrienne du peuple hongrois (cf. Miklós Zsirai, Finnugor rokonságunk – „Notre parenté finno-ougrienne”; Budapest, 1937, Ed. de l'Académie Hongroise des Sciences).

4. La synthèse par l'histoire

Nous voici donc en présence d'une contradiction: les Hongrois sont-ils d'origine turque ou d'origine finno-ougrienne? Seules les sciences historiques peuvent résoudre ce problème d'une façon satisfaisante. Les traits généraux du peuple hongrois sont le résultat de la fusion d'éléments finno-ougriens et d'éléments turcs. C'est l'élément turc qui le distingue des autres peuples finno-ougriens, et c'est l'élément finno-ougrien qui le distingue des autres peuples turcs. C'est cette fusion qui explique la double parenté du peuple hongrois. Les choses ont dû se passer de la façon suivante: les Hongrois, peuple originairement finno-ougrien, subirent, au cours de leurs migrations entre leur pays d'origine et leur pays actuel, la domination d'un peuple belliqueux d'origine turque. La langue du peuple nouveau qui sortit de cette fusion fut une langue essentiellement finno-ougrienne mais contenant des éléments turcs. Bien entendu, cette fusion a

porté ses fruits sur d'autres plans aussi. Ici nous contenterons d'attirer l'attention sur un seul des autres aspects de cette synthèse. Le peuple nouveau devait à l'élément turc son héroïsme et son sens de l'organisation d'un Etat, autrement dit ses qualités guerrières et politiques, à l'élément finno-ougrien le goût du travail et de la paix. Ainsi au moment où le peuple hongrois, établi dans le bassin des Carpathes et sans cesse affaibli par des expéditions guerrières pleines de dangers, se trouva dans l'obligation de se créer une nouvelle forme de vie plus stable et plus pacifique, ce fut l'élément finno-ougrien qui se renforça et s'affirma de plus en plus (Cf. Joseph Deér, *A Magyarorság a nomád kultúrközösségben* – „Les Hongrois et la communauté culturelle des peuples nomades”, dans le premier volume de „L'Histoire de la Civilisation Hongroise” citée ci-dessus).

III. Les Hongrois et la civilisation occidentale

1. Entre Rome et Byzance

Le premier roi, Saint Etienne (mort en 1038), a converti son peuple à la foi chrétienne au début du XIe siècle; par cet acte même la Hongrie exprimait son adhésion à Rome et à l'Occident et en devenait une partie intégrante et le membre le plus oriental. Cette décision était loin d'aller de soi. Les Hongrois païens, établis dans le bassin des Carpathes, se trouvaient pendant longtemps dans la proximité du point de contact, du point de heurts même, de deux civilisations, à distance égale de deux systèmes ecclésiastiques, de sorte que les chances d'une adhésion à Byzance et à orthodoxie orientale égalaient celles d'une décision en faveur du catholicisme romain. Déjà les Hongrois qui avaient occupé leur pays actuel, avaient de nombreux points de contact avec Byzance. Dans la guerre comme dans la paix les Hongrois avaient eu des contacts avec elle et avaient à plusieurs reprises subi des influences byzantines. Des missionnaires byzantins avaient développé leurs activités dans le pays et avaient réussi à convertir à l'Eglise Orientale une partie de la population, surtout dans la Hongrie méridionale. Mais à ce moment-là commença l'activité missionnaire du Prince Géza et surtout de son fils Saint Etienne, qui a définitivement rallié ce peuple guerrier, venu de l'Orient, à la civilisation et à l'Eglise occidentales. Une opinion assez répandue prétend que l'adhésion de peuple hongrois à l'Occident est presque entièrement due à la décision du roi Saint Etienne (qui avait d'ailleurs épousé Gisèle, la soeur de l'empereur allemand Henri II). Nous ne pouvons pas accepter cette opinion. Quelque importante, quelque décisive qu'ait été la résolution du Saint Roi, cette adhésion et plus encore le fait d'être resté fidèle à la civilisation occidentale engagent le caractère même du peuple. En fin de compte, les Hongrois auraient pu rester païens et lutter jusqu'au bout pour la défense de leur ancienne religion, comme nous l'avons déjà dit, la possibilité d'adhérer au christianisme oriental – mais les Hongrois se sont décidés en faveur de l'Occident et lui sont restés fidèles: jusqu'à nos jours les frontières de la Hongrie se sont trouvées être également les frontières de la civilisation occidentale. A l'est et au sud de la Hongrie commence un monde à certains points de vue étranger à l'Occident, avec de idées religieuses et des concepts moraux et juridiques différents qui proviennent en dernière analyse de la civilisation orientale de Byzance. Encore une fois, si le christianisme sous sa forme occidentale n'avait pas été compatible avec le caractère hongrois, ce peuple aurait pu se ranger en dépit du roi Saint Etienne du côté du christianisme byzantin; l'occasion s'en était présentée plusieurs fois, même après la mort du premier roi. Les empereurs de Byzance avaient en effet essayé à plusieurs reprises d'imposer leurs conceptions politiques au royaume des Arpadiens, et l'influence grandissante de la civilisation et de la religion byzantines est étroitement liée a ces efforts politiques; on en retrouve les traces même aujourd'hui dans la vie religieuse et les oeuvres d'art hongroises. Ces influences sont pourtant restées des phénomènes périphériques bien délimités qui n'ont jamais touché la substance de l'esprit hongrois. Cette substance spirituelle avait au contraire de fortes attaches avec la spiritualité occidentale, à laquelle ne pouvaient l'arracher ni les tentatives romanesque de ceux qui voulaient restaurer l'ancienne foi païenne, ni les séduction de la brillante civilisation byzantine.

Nous ne pouvons que brièvement indiquer ici les étapes de l'évolution historique commandée par cette décision de la Hongrie en faveur de l'Occident. Décision qui eut pour conséquence des luttes contre l'Orient et au début, sous le règne de la dynastie Arpadiens, de luttes à l'intérieur aussi, contre le paganisme renaissant. A ce propos nous nous contentons de mentionner le roi Saint Ladislas (mort en 1095), qui fut le représentant le plus pur du héros chrétien parmi les rois de Hongrie, dans la personne de qui la fidélité à la foi occidentale et l'esprit guerrier de l'Orient se fondaient harmonieusement, et qui réussit par là même à résoudre certaines contradictions douloureuses de l'âme hongroise. – Les conséquences de cette décision furent beaucoup plus graves au XVe siècle, au moment où les Turcs, peuple d'ailleurs apparenté aux Hongrois, commencèrent leur grande offensive contre l'Occident, et où la Hongrie n'hésita pas à prendre le parti de l'Occident et à le défendre dans une lutte épuisante qui devait durer plus de 150 ans. Ce n'est donc pas sans une profonde raison que la Hongrie de cette époque fut appelée le bastion de l'Occident. Il ne faut

pas oublier que, en 1490, à la mort de Mathias Corvin, le grand roi de la Renaissance en Hongrie, le nombre des habitants du pays égalait celui de l'Angleterre, et que d'après les recherches dignes de foi de l'historien Elémir Mályusz, plus des trois quarts de la population était hongroise. Les guerres contre les Turcs, qui exigeaient beaucoup de sacrifices et de victimes, ont considérablement affaibli le pays (actuellement on évalue le nombre des Hongrois dans le monde entier à environ 15 millions, dont plus de 13,5 millions dans le bassin des Carpates). C'est grâce à ce sacrifice et à cette lutte que la civilisation occidentale a pu continuer à évoluer. L'histoire de la Hongrie à cette époque ne fut qu'une incessante lutte pour la vie tandis que l'Occident pouvait pendant ce temps goûter le privilège d'une vie culturelle et artisanale très développée. En contemplant les magnifiques cathédrales de l'Occident chrétien, l'homme d'aujourd'hui devrait également songer aux sacrifices de la Hongrie, bastion du christianisme.

2. Le peuple Hongrois et la Réforme

L'influence de la Réforme en Hongrie mérite notre attention spéciale. La réaction du peuple hongrois à cette grande révolution spirituelle de l'époque moderne est très significative. Tandis que la Réforme est restée sans effet chez les peuples voisins au sud et à l'est, ou du moins n'a pu prendre racine chez eux, les vagues de ce mouvement spirituel ont pénétré toute la Hongrie dont la population était devenue presque entièrement protestante à la fin du XVIe siècle. Une fois de plus, la Hongrie fut sensible aux influences spirituelles de l'Occident, tandis que au delà d'elle subsistait l'orthodoxie rigide; une fois de plus les frontières de l'est de la Hongrie constituaient en même temps celles de l'Occident; l'Europe spirituelle se terminait aux limites de la Transylvanie. (La Transylvanie appartenait jusqu'en 1918, donc pendant plus de 1000 ans, au Royaume de Hongrie. Même à l'époque où la Transylvanie fut une Principauté relativement indépendante, c'est-à-dire de 1541 à 1690, dont le Parlement fut constitué de trois nations, à savoir les Hongrois, les Sicules et les Saxons, elle fut gouvernée par des princes hongrois. Il est à remarquer que ce fut cette Principauté qui connut la première la liberté de conscience, dès 1567.)

Il est très instructif d'examiner l'essor qu'ont pris les différentes tendances de la Réforme en Hongrie. Ce furent d'abord les théories de Luther qui se répandirent par l'intermédiaire de ses élèves hongrois, qui introduisaient la Réforme de Wittenberg. La Hongrie protestante était donc au début luthérienne. Mais un changement curieux se fit sentir dès le moment où les idées de la Réforme helvétique, surtout celles de Calvin, devinrent plus connues. La plupart des Hongrois abandonnèrent la doctrine de Luther pour embrasser celle de Calvin. C'est surtout la population allemande de certaines villes hongroises qui est restée fidèle à Luther. Rien n'a pu changer cet état de choses. Il est vrai que la contre-Réforme, en luttant autant contre les Luthériens que contre les Calvinistes, a transformé de nouveau la Hongrie en un pays à majorité catholique, mais le Hongrois, s'il restait fidèle au protestantisme, restait calviniste. (En 1930, 64,9 % de la population de la Hongrie était catholique, 20,9 % calviniste et 6,1 % luthérienne.) Somme toute, le Hongrois réalise soit la forme de vie imposée par la confession catholique, soit celle imposée par la confession calviniste, il est donc soit catholique soit calviniste. (Chaque généralisation comporte nécessairement une part d'erreur; loin de nous de vouloir nier par ces réflexions la grande importance des Luthériens dans la vie culturelle du pays. (Cf. Petöfi, Madách, Kossuth.)

Quelle conclusion se dégage de ces faits? Ce phénomène mérite l'attention et invite à réfléchir. Est-ce qu'il faut y voir une dialectique curieuse qui écarte les formes de transition et va directement de la thèse à l'antithèse? Certains savants défendent cette opinion. Les hypothèses émises par E. Griesebach peuvent, nous semble-t-il, également éclairer ce problème. D'après lui le Calvinisme et le Catholicisme s'opposent au Luthéranisme qui est une forme d'humanisme. E. Griesebach exagère sans doute, puisqu'il ne veut accorder le terme de Christianisme qu'au Luthéranisme, mais il faut reconnaître que les éléments logiques et rationnelles jouent un rôle plus important dans le Catholicisme aussi bien que dans le Calvinisme. Ce fait même oblige ces deux systèmes religieux à appliquer leurs principes sans rupture sur le plan transcendant aussi bien sur le plan immanent. L'idéal de la Papauté serait un ordre d'Etat séculaire basé sur les principes du catholicisme; mais Calvin a cherché, lui aussi, à établir à Genève la Cité de Dieu d'après les principes avancés par lui. Par contre Luther a confié l'exercice du pouvoir à l'„autorité séculaire”, et ne demandait pas de l'Eglise des décisions en matière de politique. L'Eglise ne doit s'occuper, selon lui, que de l'homme intérieur et de son salut.

Le peuple hongrois ébranlé lui aussi par le grand changement spirituel de la Réforme, a retrouvé après une brève hésitation dans ce mouvement aussi ce dont il avait besoin, ce qui correspondait le mieux à son caractère: au lieu du Luthéranisme plus ou moins apolitique, il a choisi le Calvinisme qui donne à ses adhérents des principes valables en matière de politique. Et ceci revient à dire que même pendant la Réforme l'âme hongroise n'a pas subi de rupture. Certes, elle a subi des changements qui la rendaient plus simple et plus indépendante; mais elle finit par retrouver dans le Calvinisme un programme qui recouvre la vie entière; dans ce sens-là, le Calvinisme équivaut au Catholicisme, et peut être considéré comme une forme simplifiée de celui-ci.

Ce choix en faveur du Calvinisme nous intéresse ici par rapport à la relation entre les Hongrois et l'Occident. S'il est permis de subdiviser les forces spirituelles de l'Occident dans un „esprit latin” et un „esprit germanique”, nous constatons que le Hongrois se sent particulièrement attiré vers l'esprit latin, ce qui se manifeste dans son Catholicisme autant que dans son Calvinisme. Le Catholicisme romain attire le Hongrois non seulement par ses sublimes articles de foi, mais aussi par sa force et par son sens juridique et politique, propres à l'esprit romain; des motifs semblables font que le Hongrois cherche dans le Calvinisme aussi la réponse à des problèmes existentiels de la politique. (La littérature hongroise et l'étude des influences qui ont agi sur elle, nous fourniraient une autre preuve de cette opinion.)

Le peuple hongrois a dû posséder dès les époques les plus anciennes de son histoire, un sens politique particulièrement évolué; la réalisation d'une tâche aussi difficile que la fondation et la gestion de l'Etat hongrois, au milieu de difficultés et de dangers extérieurs autant qu'intérieurs ne pourrait pas être expliquée autrement. Il est cependant tout aussi probable que la situation géographique et ethnographique du pays a considérablement augmenté la vigilance et la sensibilité politiques de ses habitants. Placée sur le point d'intersection des lignes de force émanant de puissances plus grandes qu'elle, la Hongrie se trouvait à chaque instant en présence du problème de l'être ou de non-être. C'est pourquoi la politique ne pouvait être pour elle une question d'importance secondaire; problème de tout premier ordre, elle se trouvait au centre de ces préoccupations et influençait toute sa vie spirituelle. C'est aussi pourquoi on constate cette affinité avec l'esprit latin dans lequel le peuple hongrois, bien entendu, ne retrouvait pas seulement des qualités juridiques, mais aussi, par opposition au mysticisme et au dynamisme germaniques, la clarté et une vision du monde basée sur la conception statique des formes et des proportions.

Il serait erroné de croire que les rapports entre la Hongrie et l'Occident soient entièrement éclairés par cette mise en relief de la parenté de l'esprit hongrois et de l'esprit latin et par cette opposition du premier avec l'esprit germanique. Le problème est complexe, et pour le traiter sous tous ses aspects il faudrait tenir compte d'autres facteurs encore, ce que le cadre de cette brève étude nous interdit. Ajoutons seulement que vu la tâche que nous nous sommes proposée au début, l'essai de situer le peuple hongrois par rapport à l'esprit latin et l'esprit germanique, exige un examen bilatéral. Si le Hongrois se sent attiré par le goût de la forme et des proportions, il refuse le culte des formes, ce pathétique formaliste que les civilisations latines font quelquefois naître. De ce formalisme exagéré l'intérêt de l'esprit hongrois se reporte vers les révélations de l'âme germanique dont la vitalité et la profondeur métaphysique sont pour lui une source d'inspiration fécondes et l'aident à combattre les défauts d'une vision du monde essentiellement statique à laquelle le danger du raidissement est toujours inhérent.

Arrivé à la fin de ces réflexions, nous pouvons constater en résumant, que le Hongrois, dans tout ce qu'il a de plus profond, dans ses besoins métaphysiques et religieux, est étroitement lié à l'Occident chrétien. Celui qui veut comprendre le peuple hongrois, doit tenir compte de cette vérité.

DAS WESEN DES UNGARTUMS

Pannonia-Verlag Freilassing, 1957

I. Mißverständnisse

Unser Thema stellt uns zur eigentlichen Aufgabe den Charakter der *menschlichen Persönlichkeit* zu bestimmen, die, wenn man „Ungartum“ sagt, ja letztlich gemeint ist. Der Lösung dieser Aufgabe stehen zunächst erhebliche Schwierigkeiten im Wege. Ist es richtig und überhaupt möglich, von dem Begriff eines „Durchschnittsungarn“ auszugehen, wenn man das Wesen des Ungarischen zu kennzeichnen versucht, oder sollen und in erster Linie die Hervorragenden unter den Ungarn als Beispiele dienen? Gibt es im Ungartum einen gemeinsamen Zug, der für alle Ungarn als solche kennzeichnend ist, oder behält die Auffassung recht, die beim Ungartum die Unterschiedlichkeit aller Einzelnen voneinander als den „einzigen gemeinsamen Zug“ bezeichnet? – Nun, es käme hier selbstverständlich nicht in Betracht, etwa die Behauptung von einem totalen Individualismus aufzustellen; unter seiner Herrschaft gäbe es keinerlei Gemeinschaft von irgendwelcher Festigkeit und Dauer. Und doch erheben sich natürlich Fragen wie beispielsweise die, ob die Wesensart des Menschen aus dem östlichen Ungarland nicht ganz anders ist als die des Westungarn, ob nicht der siebenbürgische Gebirgler wesensmäßig grundverschieden vom Tieflandbewohner ist; es stellt sich ferner die Frage nach den Unterschiedlichkeiten zwischen ländlicher Bevölkerung und Städtern, zwischen akademisch Gebildeten auf der einen und Kaufleuten oder einfachen Handwerkern auf der anderen Seite. Und nach der etwaigen Wesensverschiedenheit zwischen Katholiken und Protestanten in Ungarn. – All diese Fragen, deren Zahl noch beliebig vermehrt werden könnte, deuten hin auf die – im Falle des Ungartums außerordentliche – Problematik volklicher Charakterologie. Sie gebieten Achtung vor den bisherigen Bemühungen der neuesten Forschung.

Es ist nicht beabsichtigt, hier die Arbeitsergebnisse der Ungarkunde (Hungarologie) eingehend zu besprechen. In den Ergebnissen dieser Wissenschaft begegnet man neben wertvollen gesicherten Teil-Feststellungen manchen Schwankungen, ja Widersprüchen, die uns nicht zum Ziel gelangen lassen würden. Ein Beispiel solcher Widersprüchlichkeit ist der von der Gesellschaft „Magyar Szemle“ („Ungarische Rundschau“) 1939 herausgegebene stattliche Band „Mi a magyar?“ (Was ist das Ungarische?).

Dennoch haben wir das 1935 erschienene Werk von *Ludwig Prohászka* „A vándor és a bujdosó“ (Der Wanderer und der Umherirrende) hervorzuheben, schon wegen des Widerhaas, den es erweckte. An der Unrichtigkeit der Grundthese dieses Werkes vermag selbst die Tatsache der umfassenden Bildung des Autors und der methodologischen Ausrüstung seiner Studie nichts zu ändern. Auf die falsche Grundthese werden verfehlte Schlußfolgerungen gebaut. Der Verfasser stellt dem *Weltwanderer*, dem ewig von faustischem Forschungsdrang erfüllten *Deutschen*, den Ungarn gegenüber als einen, der *auch in der eigenen Heimat* herumirrt, dem der Boden unter den Füßen wankt und dem das Herumirren Seelen- und Lebensform ist. – Diese Deutung der ungarischen Seele aber beruht auf völliger Verkennung. Wohl konnte das Ungartum oder, genauer gesagt, ein Teil desselben durch die übermächtige Gewalt geschichtlicher Tragödien vorübergehend zum Umherziehen gezwungen werden; allein nicht eine „umherirrende Seele“ was es, die den tausendjährigen ungarischen Staat schuf¹ und erhielt, sondern er war der nüchtern denkende, männlich-straffe Ungar, der – sicher auf seinem Boden stehend – im Karpatenbecken feste Wurzeln schlug und sein Recht auf diesen Boden zäh verteidigte.

II. Die Frage der Herkunft

1. Die Rassenfrage

Eine Quelle, die wir nicht außer Acht lassen dürfen, bietet sich in den Ergebnissen der Rassenforschung. Weite Gebiete müssen von dieser Forschung erst noch erschlossen werden, doch kann vieles bereits als gewiß gelten. Eine „reine Rasse“ im naturwissenschaftlichen Sinne des Wortes sind die Ungarn *nicht*. Ihr heutiges rassisches Bild zeigt aber als auffälligstes Merkmal einen bestimmten, auch noch in ursprünglicher Form zahlenmäßig stark vertretenen Typus. Es ist dies der früher (von *Bartucz*) als kaukasisch-mongolische, heute als turanische oder tiefländische Rasse bezeichnete Bestandteil. Er hat im Laufe der tausendjährigen biologischen Geschichte des Landes dem gesamten Volkskörper mehr und mehr sein Gepräge gegeben. Nach *Bartucz* ist das ungarische Volk seiner vielfältigen Abstammung nach folgendermaßen anteilmäßig zusammengesetzt:

1. Turanische (tiefländische) Rasse 25 bis 30 %; 2. Ostbaltische Rasse 20 %; 3. Dinarische Rasse 20 %; 4. Alpine (ostische) Rasse 15 %; 5. Taurische (vorderasiatische) Rasse 4 bis 5 %; 6. Mongolischer

---

¹ Die Gründung des ungarischen Staates im Jahre 896 ist die Tat des Fürsten Árpád.

Rassenkreis 4 bis 5 %; 7. Nordische Rasse 4 %; 8. Mediterrane (westische) Rasse und sonstige 1 %. (Vgl. *Ludwig Bartucz*: Rassenfrage und Rassenforschung. Budapest, 1941. Königl. Ung. Universitätsdruckerei.) *Wohl komen diese Rassenbestände auch in anderen Volkskörpern vor, doch sind sie in dieser Verhältniszahl und Zusammensetzung gerade für das Ungartum kennzeichnend.* Soweit das Ergebnis der Rassenkunde.

2. Zeugnisse der Volksmusik

Bei der weiteren Erschließung der ungarkundlichen Quellen ist nun zunächst die ungarische *Volksmusik* zu beachten. Ihre große Bedeutung als wissenschaftliche Quelle wird bestätigt durch die Ergebnisse der jahrzehntelangen Forschungen von *Béla Bartók* und *Zoltán Kodály*. Diese schöpferischen Musikpersönlichkeiten gingen den Spuren halbvergessener Musik des Volkes nach, zurück in ferne Vergangenheiten, um dann mit Hilfe dessen, was sie fanden, eine höhere, kernungarische Kunstmusik zu schaffen. Die uralten Bestände der Volksmusik, noch unberührt von den komplizierenden späteren Umformungen, haben sich als besonders geeignet erwiesen, Grundlage neuen künstlerischen Gestaltens zu sein. Mit einem gewissen Staunen aber konnte zugleich die fachkundliche Aufmerksamkeit feststellen, daß ihre Untersuchungen auch zur Erkenntnis der ungarischen Seele sowie der Verwandtschaftszusammenhänge des Ungartums beachtenswerte Resultate zeitigten. Gewisse auffallende Übereinstimmungen zwischen alten ungarischen Melodien von typischem Bau und solchen von Völkern mit türkisch-mongolischer Kultur – Übereinstimmungen nämlich von gerade solchen Merkmalen, die weder bei den rein finnisch-ugrischen Völkern noch bei den indo-europäischen Völkern zu finden sind – können bis in die Mongolei hinein verfolgt werden. Nach den Worten des bedeutenden Musikhistorikers *Dionys von Bartha* sind sie als das musikalische Erbe von *osttürkischen Völkern* zu betrachten, die *das landnehmende Ungartum politisch und kulturell organisierten*. – Wesentliche Kennzeichen dieser Melodien sind, nach *Bartha* die fünfstufige Moll-Tonleiter, der Aufbau mit Quintwechsel (wobei die zweite Hälfte der Melodie die erste um eine Quint tiefer wiederholt) und schließlich die Isometrie. (Vgl. „Ungarische Kulturgeschichte“, hg. von *Alexander Domanovszky* und seinen Mitarbeitern. Budapest, 1940. Ausgabe der Ungarischen Historischen Gesellschaft.)

3. Ergebnisse der Sprachwissenschaft

Die im vorstehenden herausgegriffenen Beispiele aus der Musikwissenschaft weisen an sich auf einen östlichen Ursprung, auf eine Herkunft vom turanisch-türkischen Kulturkreis hin. Zu allermindest lassen sie eine große Bedeutung desselben für die Entwicklung von Leben und Schicksal des Ungartums annehmen. Demgegenüber erlaubt die *Sprache*, als eines der wichtigsten Kennzeichen des Volkstums, die Schlußfolgerung, daß im eigentlichsten Sinne *das Ungartum den finnisch-ugrischen Völkern und dem finnisch-ugrischen Kulturkreis angehört. Hierher weist es sein Wortschatz, dessen im Sprachgebrauch von heute gegebener Bestand zu 88,4 % von finnisch-ugrischer Herkunft zeugt, wie dies auch durch die Eigenart der ungarischen Formenbildung sowie durch die kennzeichnenden Züge der Syntax bestätigt wird.* (Vgl. *Nikolaus Zsirai*: Unsere finnisch-ugrische Verwandtschaft, Budapest, 1937. Ausgabe der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.) Auf Grund all dieser Tatsachen erscheint auch die finnisch-ugrische Herkunft und Verwandtschaft des Ungartums unzweifelhaft.

4. Ausgleich durch die Geschichte

Die eigentliche Entscheidung der Streitfrage, ob das Ungartum türkischen Ursprungs ist oder den finnisch-ugrischen Völkern angehört, wird indessen durch im umfassenderen Sinne *geschichtliche* Erwägungen gefällt; erst im Lichte der Geschichtswissenschaft erfährt die verwickelte Herkunftsfrage des Ungartums ihre letzte, gültige Lösung. Das ungarische Volkstum ist das Ergebnis einer Verschmelzung von finnisch-ugrischen und türkischen Bestandteilen. Das Türkische unterscheidet es von den anderen finnischen Völkern, das Finnisch-Ugrische von den anderen türkischen Völkern, was beides zusammen in sich schließt, daß die Verwandtschaft in beiden Richtungen unleugbar ist. Folgender Vorgang ist zu erkennen: *das ursprünglich finnisch-ugrische Ungartum gelangte im Laufe seiner Wanderung von der östlichen Urheimat in der Richtung nach dem heutigen Ungarn unter die Führung einer kriegerischen türkischen Völkerschaft. Das durch die Vereinigung entstandene neue Volk benutzte als Sprache im wesentlichen das Finnisch-Ugrische, das nun jedoch durch türkischen Sprachschatz bereichert war.* Indessen versteht sich von selbst, daß die Vereinigung auch in anderer Hinsicht ihre Auswirkungen hatte. Hier wollen wir nur eines hervorheben. Dem Türkentum vor allem verdankte das neue Volk die Kriegslust und staatsbildende Fähigkeit, dem finnisch-ugrischen Element die Neigung zu friedlicher Arbeit. Daher wurde das Ungartum, als seine Kraft nach Besiedlung des Karpatenbeckens in fortwährenden, stets gefährlich kriegerischen Streifzügen geschwächt worden war, durch das zunehmende Hervortreten des finnisch-ugrischen Elementes in der Anpassung an die seßhafte Lebensform und friedliche Arbeit wirksam

gefördert. (Vgl. *Josef Deér*: „Das Ungartum in der nomadischen Kulturgemeinschaft“ in Band I. der „Ungarischen Kulturgeschichte“, hg. von *Alexander Domanovszky* und seinen Mitarbeitern.) Von seinem ersten König, *Stefan dem Heiligen*, wurde dieses Volk um die Wende des 11. Jahrhunderts zum Christentum bekehrt.

III. Das Ungartum und die abendländische Kultur

1. Zwischen Rom und Byzanz

Das nunmehr christliche Ungartum unter der Führung *Stefans des Heiligen* (gestorben 1038) schloß sich dem Abendlande, Rom, an und *gliederte sich dadurch dem Westen als dessen östlichstes Glied ein*. Diese Entscheidung war keineswegs einfach und selbstverständlich; denn die im Karpatenbecken ansässigen heidnischen Ungarn hatten lange Zeit im Banne zweier Welten, zweier ihnen, den Ungarn, geographisch benachbarten Kulturen und kirchlichen Systeme gelebt, gleichsam im Berührungspunkt dieser beiden Kreise, so daß die Möglichkeiten eines Anschlusses an Byzanz und die östliche Orthodoxie oder an den römischen Katholizismus in gleicher Weise gegeben waren. Byzanz war schon dem *landnehmenden* Ungartum in mehrfacher Hinsicht nah und vertraut gewesen. In Krieg und Frieden hatte das Ungartum mit ihm verkehrt, und es hatte stets Einflüsse von Byzanz aufgenommen. Byzantinische Missionare waren im Landetätig gewesen, die einen Teil des Volkes, vor allem in Südungarn, zum Christentum, zur östlichen Kirche bekehrt hatten. Hier aber setzte auch die Bekehrungstätigkeit des Fürsten Géza, vor allem aber seines Sohnes, *Stefans des Heiligen*, ein, die das kriegerische Volk des Ostens endgültig für das *abendländische* Christentum gewannen und dadurch sein Schicksal an das des Abendlandes banden. Es gibt eine Auffassung, die in dem Anschluß des Ungartums an das Abendland fast ausschließlich die Entscheidung *Stefan des Heiligen* sieht, der übrigens mit Gisela,² der Schwester des deutschen Kaisers Heinrich II., vermählt war. Dieser Auffassung können wir jedoch nicht beipflichten. So bedeutsam, so entscheidend auch der Entschluß des heiligen Königs gewesen sein mag, - der Anschluß des Ungartums an das Abendland und mehr noch das getreue Festhalten an der abendländischen Kultur und Lebensformen gibt sich doch zugleich *aus der Wesensart des Volkes*. Theoretisch gesehen, hätte das Ungartum doch auch am heidnischen Glauben festhalten und diesen in dem aufbrennenden Kampf bis zum letzten Blutstropfen verteidigen können, wie dies andere heidnische Völker taten. Auch bestand ja – wie bereits angedeutet – als naheliegende Möglichkeit der Anschluß an das östliche Christentum. – *Das Ungartum aber entschied sich für das Abendland und blieb diesem treu*: die Grenzen seines Landes sind bis heute zugleich auch die Grenzen der abendländischen Kultur. Östlich und südlich davon beginnt eine dem Abendland in mancher Hinsicht fremde Welt mit anderen religiösen Vorstellungen und mit anderen sittlichen und rechtlichen Begriffen, die auf die byzantinische Kultur des Ostens zurückgehen. Ich wiederhole: hätte das abendländische Christentum dem Ungartum nicht wesensmäßig entsprochen, so hätte das letztere sich trotz *Stefan dem Heiligen* auch zum byzantinischen Christentum bekennen können, wozu sich ihm auch noch nach dem Tode seines ersten Königs Gelegenheit bot. Die Herrscher von Byzanz machten wiederholt Versuche, das ungarische Königreich der Árpáden unter ihre politische Führung zu bekommen, und mit ihren starken politischen Anstrengungen eng verbunden war auch tatsächlich ein gewisses Vordringen jener eigenartigen byzantinischen Kultur und Religiosität, deren Spuren wir im religiösen Leben und in den Kunstdenkmälern des Ungartums immer noch antreffen. Doch blieben diese Einwirkungen bloß begrenzte Randerscheinungen, die den Kern der ungarischen Geistessubstanz keineswegs berührten. Diese Geistessubstanz verwurzelte sich fest in der abendländischen Geistigkeit, von der sie weder durch schwärmerische Versuche romantischer Seelen zur Wiederherstellung des alten heidnischen Glaubens, noch durch die Lockungen der glänzenden Kultur von Byzanz entfernt oder losgerissen werden konnte.

Nur kurz können wir hier die Phasen des Entwicklungsganges erwähnen, der sich aus dem Anschluß des Ungartums an den Westen und aus den Kämpfen gegen den Osten ergab. Hinsichtlich der Kämpfe, die die Könige aus dem Árpádenhaus gegen das vorerst noch immer wieder auflodernde Heidentum im eigenen Lande zu bestehen hatten, erinnern wir lediglich an die größte christliche Heldengestalt des Ungartums, *Ladislaus den Heiligen* (gestorben 1095), in dessen Persönlichkeit sich die Treue zum abendländischen Glauben mit dem kriegerischen Geist des Ostens zu einer Harmonie vereinigte, deren geschichtliche Auswirkung aufs gesamte Volk die Lösung schmerzlicher Spannungen der ungarischen Seele war. – Hingewiesen aber sei nun vor allem darauf, daß sich das Ungartum, als im 15. Jahrhundert der Ansturm der übrigen rasseverwandten Osmanentums gegen das christliche Abendland begann, ohne Zögern auf die Seite des letzteren stellte und in aufreibendem Kampf von anderthalb Jahrhunderten seine besten Kräfte dafür hingab, das Abendland zu verteidigen und sich selbst treu zu bleiben. *Nicht ohne Grund*

---

² Ihr Grab befindet sich auf bayrischem Boden in der Kirche der Abtei Niedernburg in Passau.

wurde Ungarn in diesen Jahrhunderten das Bollwerk des Christentums genannt. Es dürfte nicht vergessen werden, daß die Zahl der Bevölkerung Ungarn beim Tode des großen ungarischen Renaissancekönigs *Matthias Corvinus* (1490) ebenso groß war wie die damalige Bevölkerungszahl Englands und daß (nach einer Feststellung des zuverlässigen Geschichtsforschers *Elemér Mályusz*) mehr als drei Viertel der Bevölkerung Ungarns ungarisch was. Dieses Ungartum wurde schicksalhaft geschwächt in den opferreichen Kämpfen der Türkenkriege. Das Opfer des Ungartums ermöglichte es dem Westen, seine Kultur ungestört weiterzuentwickeln.³ Die Geschichte Ungarns in jener Periode war nichts als ein ständiger Abwehrkampf auf Leben und Tod, während in jener Zeit der Westen geistiges und gewerbliches Leben pflegen konnte. Bei der Betrachtung der herrlichen Dome des christlichen Abendlandes sollte daher heute der Bewohner des Westens auch des Blutopfers, des Bollwerkes der Christenheit, gedenken!

2. Das Ungartum und die Reformation

Besondere Aufmerksamkeit verdient der Einfluß, den die *Reformation* in Ungarn hatte. Diese gewaltige geistige Revolution der Neuzeit wirft auf das charakteristische Verhalten und die Wesensart des Ungartums erneut ein klärendes Licht. Während die Reformation bei den Nachbarvölkern südlich und östlich von Ungarn wirkungslos blieb, oder wenigstens nicht Fuß bei ihnen zu fassen vermochte, durchdrangen die Wogen dieser europäischen Geistesbewegung ganz Ungarn, dessen Volk am Ende des Reformationsjahrhunderts, abgesehen von einem geringen Prozentsatz, bereits protestantisch war. Auch diesmal begegneten die geistigen Wirkungen des Abendlandes empfänglichen Seelen in Ungarn, das mit dem Abendland atmete und fortschritt, während östlich und südlich davon auch weiterhin die Orthodoxie in unwandelbarer Starrheit herrschte. Wieder waren die östlichen Grenzen Ungarns zugleich die des Abendlandes; das geistige Europa endete an den Außengrenzen des der ungarischen Krone zugehörigen Siebenbürgen.⁴

Beachtenswert ist die Ausbreitung der einzelnen Richtungen der Reformation. Zunächst verbreiteten sich in Ungarn *Luthers* Lehren, und zwar durch *Luthers* Schüler, die die Reformation aus Wittenberg einführten. Das protestantische Ungarn gehörte also anfangs zum Luthertum. Doch trat nach dem Bekanntwerden der Lehren der Schweizer Reformation, namentlich *Calvins*, eine eigenartige Wendung ein. Das Ungartum schloß sich größtenteils den Lehren *Calvins* an und wendete sich von der lutherischen Reformation ab, an der – von manchen Ausnahmen abgesehen, vor allem die deutschstämmige Bevölkerung in den Städten Ungarns festhielt. Nichts vermochte im Prinzip noch etwas zu ändern. Wohl verwandelte die Gegenreformation das in seiner Mehrheit protestantische Land wieder in ein Land mit katholischer Mehrheit, indem sie in gleicher Weise gegen die Anhänger *Luthers* und *Calvins* kämpfte, doch blieb der Ungar, wenn er am Protestantismus festhielt, meistens Calvinist.⁵ Fassen wir das Ungartum in seiner Gesamtheit ins Auge, so darf gesagt werden, daß es entweder in der Lebensordnung des römisch-katholischen Bekenntnisses oder in der des calvinistischen Bekenntnisses weiterlebt. Alles im allem: Der Ungarn ist entweder Katholik oder Calvinist.⁶

Was ergibt sich hieraus? Jedenfalls ist die Tatsache beachtenswert und veranlaßt zum Nachdenken. Kommt hier nicht eine eigenartige Dialektik zur Geltung, die die Übergangsformen beiseite schiebt und von der These rasch der Antithese zustrebt? Manche neigen zu dieser Deutung. Aufschlußreich ist unseres Erachtens die Auffassung von *E. Griesebach*, der dem lutherischen Christentum Katholizismus und Calvinismus als Humanismus gegenüberstellt. Die Auffassung *Griesebachs* ist ohne Zweifel einseitig, da er ja nur den Lutherismus als Christentum bezeichnet, obgleich doch alle drei religiösen Lebenssysteme ihren Grund im Christentum haben. Anerkannt werden muß indessen, daß sowohl im Katholizismus als auch im Calvinismus das Gewicht logisch-rationaler Motive stärker zur Geltung kommt. Dieses zwingt beide religiösen Lebensordnungen dazu, ihre Grundsätze sowohl in der transzendenten als auch in der immanenten Lebenssphäre ohne Bruch durchzusetzen. Daher ist keine von ihnen bloß Theologie, sondern zugleich auch Politik. Die ideale Verwirklichung des Papsttums wäre eine von katholischem Geist erfüllte politische Weltordnung; aber auch *Calvin* strebte in Genf nach dem gemäß den von ihm erschlossenen

---

³ Die Menschenzahl des heutigen Ungartums wird auf über 15 Millionen geschätzt; davon leben mehr als 13,5 Millionen im Karpatenbecken.

⁴ Siebenbürgen gehörte bis 1918, also mehr als tausend Jahre lang, zu der ungarischen Krone. Auch in der Zeit, als es ein relativ unabhängiges Fürstentum war (1541 – 1690), als der siebenbürgische Landtag aus drei Nationen, nämlich aus Ungarn, Szeklern und Sachsen bestand, waren die Herrscher Siebenbürgens ungarische Fürsten.

⁵ Im Jahre 1930 machten die röm. Katholiken 64,9 %, die Reformierten 20,9 %, die Lutheraner 6,1 % der Bevölkerung Ungarns aus.

⁶ Die große Bedeutung der lutherischen Ungarn im kulturellen Leben des Landes soll damit keineswegs verschwiegen, noch weniger herabgesetzt werden (Petöfi, Madách, Kossuth)!

Grundsätzen aufzubauenden Gottesstaat. Dagegen vertraute *Luther* die Gewaltanwendung „der weltlichen Obrigkeit“ an und teilte der Kirche keine politischen Entscheidungen oder Zielsetzungen zu: die Kirche hat es seiner Auffassung nach nur mit dem inneren Menschen und dessen Seelenheil zu tun.

Das Ungartum, von der geistigen Umwälzung der Reformation erschüttert, fand nach kurzem Schwanken auch in dieser Bewegung für einen Teil seiner selbst die Lebensform heraus, deren dieser Volksteil bedurfte und die ihm entsprach: statt des mehr unpolitischen Luthertums den Calvinismus, dem zugleich politische Kraft entströmt. Dies aber bedeutet soviel, daß die ungarische Seele auch durch die Reformation keinen Bruch erlitt. Wohl machte sie *Wandlungen* durch, in denen sie schlichter und eigenständiger wurde; schließlich aber fand der protestantische Teil des Ungartums im Calvinismus ein festes Lebensprogramm. Als solches liegt der Calvinismus mit dem Katholizismus auf gleicher Linie und kann *in diesem Betracht* als vereinfachter Katholizismus gelten.

Die Entscheidung im calvinistische Sinne, die im Ungartum vollzogen wurde, interessiert uns hier im Hinblick auf das Verhältnis des Ungarn zum Abendland. Wenn wir die geistigen Kräfte des Abendlandes nach den Kategorien eines „lateinischen“ und eines „germanischen“ Geistes unterteilen, dann *fällt die Hinwendung des Ungartums zum lateinischen Geist ins Auge, die sich sowohl im ungarischen Katholizismus als auch im ungarischen Calvinismus bekundet*. Der römische Katholizismus wirkt auf das Ungartum nicht nur durch seine erhabenen Glaubenssätze, sondern auch durch seine für den römischen Geist kennzeichnende rechts- und staatsbildende Kraft; aus ähnlichen Gründen sucht auch im Calvinismus der Ungar zugleich die Beantwortung existentiell-politischer Fragen.

Offenbar besaß das Ungartum bereits in seiner frühen Geschichte eine über den Durchschnitt hinausgehende politische Veranlagung, da ohne eine solche das schwierige Werk der ungarischen Staatsgründung und –führung in verwickelter und gefahrenreicher innen- und außenpolitischer Lage kaum zu erklären wäre. Doch ebenso wahrscheinlich ist, daß diese politische Veranlagung, Wachsamkeit und Empfänglichkeit durch die eigenartige geopolitische Situation des Ungartums noch in erheblichem Maße gesteigert wurde. Durch das Schicksal in den Schnittpunkt von Kraftlinien größerer Mächte gestellt, stand es stets von der Frage von Sein oder Nichtsein. Dem Ungartum konnte daher die Politik niemals Nebensache bedeuten, sondern sie war stets eine Existenzfrage, die im Mittelpunkt des Denkens stand. Daher auch die Hinwendung des ungarischen Geistes zum lateinischen, bei dem in Ungarn freilich nicht nur die rechtsbildende Kraft, sondern darüber hinaus – gegenüber germanischer Mystik und Dynamik – auch die Züge der Klarheit und Statik in der allgemeinen Lebensanschauung als wesensgemäß empfunden werden.

Dennoch wäre es falsch, zu glauben, daß wir durch diese Hervorhebung der Verwandtschaft zwischen ungarischem und lateinischem Genius sowie durch die Gegenüberstellung von ungarischem und germanischem Geist, das ideelle Verhältnis des Ungartums zum Abendland gänzlich geklärt hätten. Das Problem ist verwickelt, seine vollständige Behandlung würde die Berücksichtigung auch anderer Faktoren erfordern, die über den Rahmen dieser kurzen Darstellung hinausführen müßte. Hier sei lediglich berücksichtigt, daß vom Blickpunkt unserer Aufgabe aus, die wir eingangs umrissen, die Stellung des Ungartums zum lateinischen Geist einerseits und zum germanischen andererseits eine zweiseitige Kennzeichnung erfordert. So sehr sich das Ungartum von dem lateinischen Sinn für Form und Maß angezogen fühlt, ebenso sehr lehnt es doch den Formkult, jene formalistische Pathetik ab, der wir auf dem Boden der lateinischen Kulturen manchmal begegnen. *Von solchem von ihm als übertrieben empfundenen Formalismus wendet sich der ungarische Geist mit natürlichem Interesse den Offenbarungen des germanischen Geistes zu, dessen Vitalität, Wesensschau und metaphysische Tiefe fruchtbare Anregungen bieten und notwendige Hilfe leisten bei der Bekämpfung der Fehler einer vorwiegend statischen Lebensanschauung, in der die Gefahr der Erstarrung stets gebannt werden muß.*⁷

Blicken wir auf unsere Ausführungen zurück, so können wir zusammenfassend sagen, daß der Ungar *im tiefsten Grunde seines Wesens, in der metaphysisch-religiösen Sphäre seiner Persönlichkeit mit dem christlichen Abendland verbunden ist. Damit muß jeder rechnen, der das Ungartum verstehen will.*

---

⁷ Die Verschiedenheit zwischen Deutschtum und Ungartum – auf der Seite des Ungartums, soviel ist gewiß, kommt diese Verschiedenheit einem Bedürfnis nach Ergänzung und geistigem Austausch aufs glücklichste entgegen: einem Bedürfnis, das – verstärkt durch gemeinsame Schicksalerlebnisse dieser beiden westlichen Kulturvölker – das Ungartum zum Bewußtsein bleibender geistiger Verbundenheit geführt hat.

LA ESENCIA DEL PUEBLO HÚNGARO

Amerikai Magyar Kiadó, Köln / Rhein, 1958

I. Lucha contra algunos errores

Nuestro tema nos ofrece el cometido de definir el carácter de la *personalidad humana* que significamos cuando decimos: “húngaro”. La solución de este problema presenta graves dificultades. ¿Es correcto y siquiera posible partir del concepto de un húngaro promedio cuando se intenta caracterizar la esencia de lo “húngaro”, o nos deben servir en primera línea como modelos los más distinguidos entre los húngaros? ¿Existe en el pueblo húngaro un rasgo común que sea característico de todos los húngaros como tales, o tiene razón la opinión, según la cual, la diferencia de los individuos entre sí es el “único rasgo común” de los húngaros? – Ahora bien, esto no significaría, naturalmente, presentar la afirmación desde un punto de vista totalmente individualista: pues así no existiría en modo alguno comunidad de alguna consistencia y duración. Sin embargo se presentan problemas naturales, como por ejemplo: si el modo de ser de los hombres del este de Hungría no es totalmente distinto del de los del Oeste o si el montanés de la sierra de los siete castillos (siebenbürgisches Gebirge) no es esencialmente distinto en sus modales del habitante de la llanura baja; se presenta además la cuestión entre el campesino y el habitante de la ciudad, entre los de formación universitaria por una parte y los comerciantes o sencillos artesanos por otra; también la cuestión sobre las posibles diferencias entre católicos y protestantes en Hungría. Todas estas preguntas, cuyo número puede ser aumentado a discreción, indican – en el caso de la hungarología – la extraordinaria problemática de la caracterología popular. Dichas preguntas exigen prestar atención a los esfuerzos realizados hasta ahora por la investigación seria.

No intentamos exponer minuciosamente los resultados obtenidos por el trabajo sobre el hungarismo (Hungarología). En los resultados de esta ciencia se encuentran uno, junto a valiosos y seguros asertos, algunos flacos y aún contradicciones que no nos permitirían conseguir la finalidad propuesta. Un ejemplo de tales contradicciones es el tomo “Mi a magyar?” (¿Qué es lo húngaro?), editado por la sociedad “Magyar Szemle” en 1939.

Debemos hacer resaltar, solamente por la resonancia que tuvo, la obra de *Luis Prohaszka* “A vándor és a bújdosó” (El caminante y el errante). La falsedad de la tesis fundamental de esta obra subsiste, a pesar del hecho de la extensa erudición del autor y del orden metodológico de sus estudios; sobre esta tesis fundamental falsa se edifican conclusiones erróneas. El autor compara al *caminante por todo el mundo*, encarnado eternamente en el *alemán* - debido el ansia de investigación que tiene el germano - con el húngaro que *aún en su propia patria* anda errante, para el cual el suelo que pisa flaquea, el andar errante es su alma y su forma de vida. Esta interpretación se apoya en un completo desconocimiento del asunto en cuestión. Ciertamente que el pueblo húngaro, o dicho con más precisión, una parte de él, debido a la poderosa violencia de tragedias históricas, pudo verse obligado transitoriamente al vagabundismo. No solamente fue un alma errante la que creó y mantuvo el milenario Estado húngaro,¹ sino que fue el sobrio pensador húngaro virilmente austero que – aferrado a su suelo – echó raíces firmes en la llanura baja por los carpátos y defendió tenazmente su derecho sobre este suelo.

II. El problema del origen

1. La cuestión de las razas

Una fuente que no podemos dejar fuera de consideración son los resultados de la investigación de las razas. Todavía quedan amplios campos que deben ser descubiertos por esa investigación, sin embargo pueden darse ya como ciertas algunas cosas. Los húngaros *no* son una raza pura en el sentido científico de la palabra. Su imagen racial actual muestra sin embargo, como la característica más llamativa, un tipo determinado numéricamente grande, representado todavía en la forma original. Éste es el componente caracterizado (por *Bartucz*) anteriormente como cáucaso-mongólico, hoy como turanio o de las llanuras bajas (del Asia central; antiguamente Turán era el campo comprendido entre el norte del Irán y Siberia occidental). Este tipo ha dado su sello particular al conjunto del pueblo húngaro en el curso del milenio de la historia biológica del país. Según *Bartucz* el pueblo húngaro está compuesto, atendiendo a sus diversos orígenes raciales, del modo siguiente:

1. Raza Turana 25 – 30 %, 2. raza oriental 20 %, 3. raza dinárica 20 %, 4. raza alpina 15 %, 5. raza de la región del Tauro (Asia menor) 4 – 5 %, 6. raza del grupo mongol 4 – 5 %, 7. raza nórdica 4 %, 8. raza mediterránea y demás razas 1 %. (Véase Luis Bartucz: “Problemas de las razas e Investigación de las

---

¹ La fundación del Estado húngaro en el año 896 obra del príncipe Árpád.

razas", Budapest 1941, imprenta de la Real Universidad húngara). *Cierto que estos componentes de razas existen en otros pueblos; pero, en la relación numérica y en la composición dichas, es característico del pueblo húngaro.* Esto sobre los resultados etnológicos.

2. Testimonios de la música popular

Entre las ulteriores investigaciones de las fuentes de la hungarología queremos considerar ahora la *música popular* húngara. Su gran importancia como fuente científica se confirma mediante los resultados obtenidos por *Béla Bartók* y *Zoltán Kodály*, durante un decenio largo de investigaciones. Estas creadoras personalidades de la música siguieron las huellas de la medio olvidada música popular, retornando atrás, al lejano pasado, para crear con ayuda de sus hallazgos una música más elevada, una música artística más netamente húngara. Los antiquísimos elementos de la música popular, no tocados por las complicadas renovaciones posteriores, se han manifestando como particularmente apropiados para servir de fundamento a nuevas figuras artísticas. Pero la atención especializada pudo comprobar al mismo tiempo con cierta admiración, que sus investigaciones presentaron resultados dignos de consideración para el conocimiento del alma húngara y de los lazos de unión del pueblo húngaro con otros pueblos. Ciertas coincidencias sorprendentes entre antiguas melodías húngaras de construcción típica y melodías de pueblos de cultura turco-mongola, pueden observarse hasta dentro de la Mongolia; dichas coincidencias tienen precisamente tales características, que no se encuentran ni en los pueblos puramente fino-ugrios, ni en los indo-europeos. Según las palabras del importante historiador de la música *Dionys Bartha*, aquellas melodías han de ser consideradas como herencia musical de *pueblos turco-orientales, que organizaron política y culturalmente al pueblo húngaro*. Las características esenciales de tales melodías según Bartha son: escala menor con cinco tonos, construcción con cambio de una quinta (en dicho cambio la segunda parte de la melodía se repite en una quinta más baja) y finalmente la isometría. (Véase "Historia de la cultura húngara", publicada por *Alejandro Domanovszky* y sus colaborados, Budapest, 1940. Edición de la Sociedad Histórica Húngara.)

3. Resultados de la Filología

Los ejemplos anteriores entresacados de la música, indican en sí un origen oriental, una procedencia del círculo cultural turano-turco. Por lo menos podemos aceptar la gran importancia de dicho origen para la vida y suerte del pueblo húngaro. En contra, de la conclusión anterior, el estudio de la *lengua* (como de una de las más importantes características de los pueblos) nos permite concluir que en el sentido más propio, *el pueblo húngaro pertenece a los pueblos finougrios, y al círculo cultural de esos pueblos. Esto lo manifiesta su vocabulario, pues un 88,4 % del lenguaje usado actualmente tiene su origen en la lengua fino-ugria; también se confirma por la peculiar formación de las formas en el lenguaje húngaro y por los rasgos característicos de su sintaxis.* (Véase *Nicolás Zsirai*: "Nuestro parentesco fino-ugrio". Budapest, 1937. Edición de la Academia Húngara de las Ciencias.) Debido a todos estos hechos aparece indudable el origen y parentesco del húngaro con el *finés-ugrio*.

4. Comprobación através de la Historia

La decisión propia de la cuestión debatida (si el húngaro es de origen turco o pertenece a los pueblos fino-ugrios), se ha de solucionar mediante un amplio sentido de consideraciones históricas; solamente a la luz de la ciencia de la Historia recibe el intrincado problema del origen del pueblo húngaro su última, válida solución. El pueblo húngaro es el resultado de la fusión de los componentes fino-ugrio y turco. El elemento turco diferencia al pueblo húngaro de los otros pueblos fineses, el elemento finougrico le distingue de los otros pueblos turcos, lo cual conjuntamente encierra el innegable parentesco del húngaro en ambas direcciones (fino-ugria y turca). La fusión de estos dos pueblos componentes de la raza húngara se efectuó según el proceso siguiente: *el primitivo húngaro fino-ugrio consiguió, en el curso de sus migraciones, trasladarse de su patria primitiva oriental en dirección a la actual Hungría, bajo el mando de un pueblo guerrero turco. El pueblo resultante de la unión usó como lengua esencialmente la fino-ugria, pero fue enriquecida con vocablos turcos.* Evidentemente que esta unión tuvo también sus efectos en otros aspectos. Aquí no queremos hacer resaltar más que uno. Ante todo el nuevo pueblo debe al turco su belicosidad y su capacidad para formar bien un Estado; al pueblo fino-ugrio debe su inclinación al trabajo pacífico. De ahí que fuese el pueblo húngaro eficazmente impulsado a la vida sedentaria y al trabajo pacífico por el creciente desarrollo del elemento fino-ugrio, cuando fue debilitada su fuerza, inclinado a la colonización de la llanura baja formada por los carpátos, en continuas, siempre peligrosas, incursiones guerreras. (Véase *José Deér*: "El hungarismo en la comunidad cultural nómada", en el primer tomo de la "Historia cultural húngara" editada por *Alejandro Domanovszky* y sus colaboradores.) Este pueblo fue convertido al cristianismo por su primer rey *Esteban el Santo* a finales del siglo XI.

III. El pueblo húngaro y la cultura occidental

1. Entre Roma y Bizancio

El pueblo húngaro, ulteriormente cristiano, se unió al Occidente, a Roma, bajo el mando de *Esteban el Santo* (muerto en 1038) y *de este modo se incorporó al occidente como miembro oriental del mismo*. Esta decisión no era en modo alguno sencilla y natural; porque la Hungría pagana, asentada, en la hondonada cárpata, había vivido largo tiempo bajo la atracción de dos mundos que le eran vecinos geográficamente, con sus culturas y sistemas eclesiásticos; había sido igualmente punto de contacto de estas dos sociedades; de tal manera que tenía igual posibilidad de unirse a Bizancio y a la Ortodoxia oriental, o al catolicismo romano. Bizancio era ya en diversos aspectos más cercano y de más confianza. En guerra y en paz tenía relaciones el pueblo húngaro co él, habiendo recibido siempre sus influencias. Misioneros bizantinos habían trabajado en Hungría convirtiendo al cristianismo, a la iglesia oriental, una parte del pueblo, particularmente en el Sur de Hungría. Pero aquí se desarrolló la actividad misionera del príncipe *Géza*, sobre todo de su hijo *Esteban el Santo* que ganó definitivamente para el cristianismo *occidental* al belicoso pueblo oriental, uniendo así la suerte de éste a la del Occidente. Existe una opinión según la cual la unión del pueblo húngaro con el Occidente se llevó a cabo, casi sólomente por decisión de Esteban el Santo, que – advierto – estaba casado con Gisela,² hermana del Emperador alemán Henrique II. Nosotros no podemos ser partidarios de esta opinión. Aunque también la determinación del Rey Santo haya podido ser tan importante y decisiva, la unión del pueblo húngaro con el Occidente, y aún más, la leal adhesión a la cultura y modo de vida del Occidente resulta simultáneamente *del modo de ser del pueblo (húngaro)*. Visto teóricamente, el húngaro pudo afirmarse en la fe pagana y defenderla en ardiente lucha hasta la última gota de su sangre, como lo hicieron otros pueblos paganos. Existía además – como ya hemos indicado – la evidente posibilidad de unirse al cristianismo oriental. Pero *el pueblo húngaro se decidió por el Occidente y permaneció fiel a él*; las fronteras húngaras son a la vez fronteras también de la cultura occidental; al Este y al Sur de Hungría empieza un mundo nuevo, en algunos aspectos, para el Occidente, con otras ideas religiosas y con otros conceptos morales y jurídicos, que arrancan de la cultura bizantina del Oriente. Repito: si el cristianismo occidental no hubiese respondido al modo de ser del pueblo húngaro, éste se hubiera decidido por el cristianismo bizantino, a pesar de Esteban el Santo, porque para ello el cristianismo bizantino le ofreció ocasiones, aún después de la muerte de su primer rey. Los Soberanos de Bizancio hicieron repetidos intentos para poner bajo su mando político al reinado húngaro de los Árpádes; y con esos esfuerzos políticos estaba también de hecho muy unida una cierta expansión de aquella cultura y religiosidad bizantinas, cuyas huellas hallamos todavía en la vida religiosa y en los monumentos artísticos del pueblo húngaro. Ciertamente que estas influencias se quedaron solamente en apariciones marginales sin afectar en modo alguno a la médula del espíritu húngaro. Este espíritu se adhirió fuertemente a la espiritualidad occidental, de la cual no pudo ser desligado ni por intentos fanáticos de almas románticas, que intentaban reestablecer la antigua fe pagana, ni por los atractivos de la brillante cultura de Bizancio.

Solo brevemente podemos mencionar aquí las fases del proceso de desarrollo que resultaron de la unión del pueblo húngaro con el occidente y de las luchas contra el Oriente. En cuanto a las luchas que los reyes de la casa de los Árpádes tuvieron que sostener con el paganismo que siempre intentaba ardientemente implantarse de nuevo en el propio país, recordamos solamente la que fue mayor figura heroica del cristianismo húngaro *Ladislao el Santo* muerto en 1095, en cuya personalidad se unió la fidelidad a la fe occidental con el belicoso espíritu del Oriente; su efecto histórico en todo el pueblo fue la solución de las dolorosas tiranteces del alma húngara. Sobre todo hacemos notar que cuando en el siglo XV comenzó el ataque de todos las razas parientes del otomanismo contra el Occidente cristiano, el pueblo húngaro se puso sin demora de parte del Occidente, y en la lucha agotadora de siglo y medio ofreció sus mejores fuerzas para defender al Occidente y para permanecer fiel a él. *No en vano fue llamada Hungría en este siglo el baluarte de la cristiandad*. No debe olvidarse que la población de Hungría a la muerte del gran rey húngaro del renacimiento *Matías Corvinus* (1490) era tan grande como la población de Inglaterra entonces, y que, según la afirmación del crítico investigador histórico *Elemér Mályusz* más de las tres cuartas partes de la población de Hungría eran húngaros. La nación húngara fue – obligada por el destino – debilitada en las guerras contra los turcos; estas guerras fueron ricas en víctimas. La oferta que hizo aquí el pueblo húngaro permitió el Occidente desarrollar sin interrupción su cultura.³ La historia de Hungría en aquella época no era más que una lucha continua de defensa a vida o muerte, mientras que, en aquel tiempo, el Occidente pudo cuidar de su vida espiritual y económica. Por eso cuando el habitante del

---

² Su tumba se encuentra en suelo bávaro, en la Iglesia de la abadía de Niedernburg en Passau.

³ El número de habitantes de la actual Hungría se calcula en 15 millones; más de 13,5 millones viven en la baja llanura cárpata.

Occidente contemple las grandiosas catedrales del cristianismo occidental, debe también recordar el sacrificio sangriento de Hungría, del baluarte de la cristiandad.⁴

2. El pueblo húngaro y la reforma

La influencia que tuvo la reforma en Hungría merece especial atención. Esta poderosa revolución espiritual del nuevo tiempo proyecta de nuevo sobre la conducta característica y el modo de ser del pueblo húngaro una luz clara. Mientras que la reforma, en los pueblos vecinos del Sur y Este de Hungría, no tuvo efecto alguno, o al menos no pudo establecerse firmemente entre ellos, en Hungría penetró con sus olas de movimiento espiritual europeo, extendiéndose por toda Hungría; al final del siglo de la reforma toda Hungría era protestante (a excepción de un tanto por ciento reducido). También esta vez encontraron en Hungría los efectos espirituales del Occidente almas que los recibieron; Hungría respiraba y avanzaba con el Occidente, mientras que al Sur y Este de ella, dominaba siempre adelante la Ortodoxia con su inmutable rigidez. Nuevamente fueron las fronteras húngaras, fronteras también del Occidente; la espiritual Europa se acababa en las fronteras de Siebenbürgen, perteneciente a la corona húngara.⁵

Es digna de consideración la expansión de cada una de las directrices de la reforma. Primeramente se extendió en Hungría la doctrina de *Lutero*, y por cierto dicha expansión la llevaron a cabo discípulos de *Lutero*, que importaron de Wittenberg la reforma. La Hungría protestante abrazó al principio la fe luterana. Después de darse a conocer la reforma suiza, es decir de *Calvino*, se realizó una transformación particular. El pueblo húngaro abrazó en su mayor parte la fe de *Calvino*, apartándose de la reforma luterana y perseveró en ella, a excepción de algunos contingentes, particularmente los habitantes de origen alemán que había en las ciudades húngaras. En un principio nada pudo cambiarse. Pero la contrarreforma, consiguió cambiar después al país, en su mayor parte protestante, en un país de mayoría católica, luchando del mismo modo contra los *luteranos* y contra los *calvinistas*. Los protestantes que quedaron fueron en su mayor parte calvinistas.⁶ Considerando al pueblo húngaro en conjunto podemos decir que ulteriormente o profesó la fé católica romana o la calvinista. El húngaro o es católico o calvinista.⁷

¿Qué resalta de esto? De todos modos el hecho es digno de observación y consideración. ¿No existe aquí una curiosa dialéctica que, dejando a un lado la sformas de tránsito o el medio, de la tesis inmediatamente se pasa a la antítesis? Algunos niegan esta interpretación. La opinión de E. Giesebach es sin duda alguna parcial ya que señala como cristianismo solamente al luteranismo, aunque, cierto, los otros dos sistemas de vida religiosa también tengan su fundamento en el cristianismo. A pesar de todo debemos reconocer que el peso de los motivos lógico-rationales tanto del catolicismo como del calvinismo resaltan más fuertemente. Esto obligó a los dos órdenes de vida religiosa a imponer sin ruptura alguna sus dogmas tanto en la esfera de la vida trascendente, como en la vida inmanente, práctica. Por eso ninguna de las dos religiones es simplemente Teología, sino también política. La ideal realización del papado sería un orden político del mundo, empapado de espíritu católico; pero también *Calvino* aspiraba en Ginebra por establecer un Estado de Dios según la medida de los dogmas por él determinados. *Lutero*, al contrario, confió al ejercicio de la fuerza de las “autoridades del mundo” todo esto, no destinando a la Iglesia para decisiones y objetivos políticos: la Iglesia no debe ocuparse más que del hombre interior y de la salvación de su alma.

El pueblo húngaro estremecido por la transformación espiritual de la reforma, después de algunos flacos, encontró (una parte de él) la forma de vida que necesitaba y que se adaptaba a él, es decir, en lugar del luteranismo apolítico, el calvinismo, de cual brotaba al mismo tiempo fuerza política; esto significa tanto como decir que el alma húngara no sufrió a través de la reforma ruptura alguna, si bien pasó por algunas *transformaciones* en las cuales se hizo más sencilla y autónoma; pero finalmente, la parte protestante húngara, encontró en el calvinismo un programa de vida fijo. Como tal el calvinismo está en la misma línea que el catolicismo, y puede ser considerado, *en este aspecto*, como un catolicismo más simplificado.

La decisión que se llevó a cabo el pueblo húngaro, en sentido calvinista, nos interesa aquí para la relación de Hungría con el Occidente. Si dividimos las fuerzas espirituales del Occidente según las categorías de espíritu “latino” o, “germano”, *entonces salta a la vista la conversión del húngaro al espíritu*

---

⁴ Así como España en el Occidente de Europa fue el bastión del Cristianismo y de la cultura occidental frente al asalto del Mahometanismo, así desempeñó Hungría un igual cometido sobre la frontera oriental del mundo europeo, como representante y defensora del Cristianismo.

⁵ Siebenbürgen perteneció hasta 1918, es decir, más de 1000 años a la corona húngara. Durante el tiempo en que este territorio fue relativamente libre (1541-1690), cuando su dieta estaba representada por tres países: Hungría, Szeklern y Sajonia, los soberanos de Siebenbürgen eran príncipes húngaros.

⁶ De la población húngara en 1930, 64,9 % eran católicos, 20,9 % reformados, 6,1 % luteranos.

⁷ No debemos callar ni rebajar la gran importancia del luteranismo en la vida cultural del país (Petőfi, Madách, Kossuth).

latino, esto se manifiesta tanto en el catolicismo como en el calvinismo húngaro. El catolicismo romano actúa en el pueblo húngaro no solo por sus dogmas sublimes, sino también por su talento, característica del espíritu romano, para formar bien las leyes y el Estado; por causas semejantes busca también el húngaro en el calvinismo la respuesta a los problemas existencial-políticos.

El húngaro poseía palpablemente ya en su historia anterior una elevada disposición política, porque sin tal disposición apenas se podría explicar la difícil obra de la fundación y dirección del Estado húngaro en tan intrincada y peligrosa situación política interior y exterior. Así como también es probable que esta disposición política, vigilancia y sensibilidad fue elevada cuantiosamente debido a la situación particular geopolítica del pueblo húngaro. Hungría, colocada por el destino en el punto de cruce de líneas de fuerza de mayores potencias, estuvo siempre ante el problema de ser o no-ser. Por eso para el húngaro la política después, no pudo ser una cosa accidental, sino un problema de la existencia, centro de su pensamiento. De ahí también el volverse el espíritu húngaro al latino, en el cual encontrará el húngaro como esencial, no solo el talento para hacer buenas leyes, sino, por encima de eso, - frente a la mística y dinámica germanas - también los rasgos de claridad y estática en la visión general de la vida.

A pesar de todo esto sería falso creer que nosotros hayamos aclarado totalmente las relaciones ideales del pueblo húngaro con el Occidente, realzando el parentesco entre el genio húngaro y el latino, y contraponiendo el espíritu húngaro al germano. El problema es intrincado; un tratado completo del mismo, exigiría considerar también otros factores, sobrepasando los marcos de este pequeño tratado que nos propusimos hacer. Consideremos aquí solamente que desde el punto de vista de nuestro tema, la posición del húngaro frente al espíritu latino por una parte y frente al germano por otra, exige en el pueblo húngaro una característica doble. El húngaro se encuentra tan revestido del sentido latino para forma y medida, como alejado del culto a la forma, de aquella patética formal, que a veces se encuentra sobre el suelo de la cultura latina. *El espíritu húngaro encuentra exagerado ese formalismo y se aparta de él volviéndose con interés natural a las revelaciones del espíritu germano, cuya vitalidad, concepción de las esencias y profundidad metafísica ofrecen inspiraciones y prestan la ayuda necesaria en la lucha contra los defectos de una visión predominante estática de la vida, en la cual debemos desterrar el peligro de estancamiento.*⁸

Echando una ojeada atrás a nuestras explicaciones veremos como podemos decir *que el húngaro en los fundamentos más profundos de su esencia, en la esfera metafísico-religiosa de su personalidad está unido al Occidente cristiano. El que quiera entender al pueblo húngaro debe contar con ello.*

---

⁸ La diversidad entre los pueblos alemán y húngaro. Por parte de los húngaros esta diversidad sale felizmente al encuentro de una necesidad de perfeccionamiento y cambio espiritual, una necesidad que - alimentada por la suerte común de estos dos pueblos de la cultura occidental - la llevado al pueblo húngaro a una conciencia de permanente unión espiritual.